

Ազգ

20 Հունվար 2017 Ուրբաթ 2(5450)

Ի հիշատակ Տրանս Դինի 10-րդ տարեկիցի

Տրոնոյի (Կանադա) ութ հայկական (ԹՄՄ, Նոր սերունդ, ԳԸՄ, Կանադա-Հայաստան բիզնես խորհուրդ, Պոլսահայ, Մխիթարյան Սանուց, Համագալսիք եւ Գլաձոր) կազմակերպությունները հունվարի 22-ին հավաքվելու են Բաղաբի հայ համայնքի կենտրոնում հարգելու համար իր 10-րդ տարեկիցի Մանուկյանի 19-ին Սամբուլում իր խմբագրած «Այո» թերթի գրասենյակի առաջ թուրի ձեռքով սառնասրտեմ սղանված Դանի Դինի:

Սղանության 10-րդ տարեկիցի առթիվ կազմակերպված միջոցառմանը, ըստ «Արմինյն Միտր-Սիտեթերթ» շաբաթաթերթի, հրավիրված է բանախոսելու գերմանական Բունեստեթագի ժառանգավոր, Կանադայի միություն կուսակցության համահայտարար Ջեյմ Եզրեմիրը: Նախկինում նման միջոցառմանը հրավիրված են եղել Թաներ Աբաջյանը, Ֆեթիյե Զեթինը եւ Հասան Ջեմալը: Օգոստոսի 19-ին ներկայացվելու է ինժեներ-ինժեներ եւ դաշնակապար Բաֆֆի Պետրոսյանը: Պատմական փաստեր համարվելու են սեղի Չորյան ինստիտուտի կողմից:

Ս. Ս.

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՕՐԵՐԻ ՀԵՏ

Համաշխարհային ավանդական ֆադաֆակա- նության փոփոխությունն՝ այսօրվանից

Այն դեպքերում, երբ ամերիկյան սեամոնոթերի կրոնա- յին դեմք, մարդկային իրավունքների ղեկավար, ժամանակին Մարտին Լուտեր Զինգի ամենամոտիկ զինակից, սենսաթ Ջոն Լյուիսը Դոնալդ Թրամփի ընտրությունը որակեց «ոչ լեգիտիմ» եւ հայտարարեց այսօր կայանալիք երդմանակալության արար- ղությունը բոլորովին մասին, փաստորեն սրվեց ազդանշանը ընտրյալ նախագահի դեմ ձեռնարկված ընդդիմության ինստի- տուսացման: Երդմանակալությանը չեն մասնակցելու, հեռե- լով Ջոն Լուիսի օրինակին, ավելի քան 30 սենսորներ, իսկ այսօր եւ շաբաթ օրը ամերիկյան բոլոր մեծ ֆադաֆակա ն- ղի են ունենալու կամանգ բողոքի երթեր, որոնց կարող են հե- ժեելու՝ շաբաթի ամերիկացիների սարսափ- սեամոնոթերի ընդվզումներ, որոնք վերհիշեցնելու են 60-թվականները:

Ներկա դեպքերում Թրամփը վայելում է ամերիկացիների ըն- դամենը 40 տոկոսի համակրանք, որը Այգենաուերի ընտրու- թյունից հետո ամենաբարձրն է եւ ավելի քան երկու անգամ ցածր, քան Բարաք Օբամայի ցուցանիշը՝ առաջին երդման- կալության ժամանակ: Մինչդեռ Թրամփը ընտրվել է ընտրիչ- ների ձայների 67 տոկոսով:

Պատճառը կամ դատաւարները՝ առաջին հերթին ամերիկյան մամուլի առաջատար շաբաթագրերի, գլխավորությամբ CNN-ի, անդուլ եւ անողոք ֆինանսաթությունն է Թրամփի դեմ, հասկալիքն օգտագործելով նրա օգտին եւ նրա մրցակից Դիլա- ռի Զինգերի դեմ ռուսական կոմերսիալիզմի փաստը, որը անընդհատ ժխտում է Կրեմլը, մինչ նուս հասարակ մար- դուն ազգային սնադարության առիթ է շալիս այդ նույն փաստը, որը ի վերջո ընդունեց նաեւ Թրամփը, միայն հավե- լելով, որ Չինաստանն ու «այլ երկրներ» էլ մասնակցել են ցանցահեռնություններին...

Իրոք, չի կարելի ժխտել կոմերսիալիզմի փաստը: Սակայն կարծում են, որ այս դարազայում գերազանցական է եւ գերազանցական է ռուսական կոմերսիալիզմի իր- ությունը հակաթարմության ասելություն ստեղծելու եւ, մյուս կողմից, Սառը դատարանի օրերը իրենց սեղանակա- կան մասնաբաժնուներ վերաբնակեցնելու միտումով: Մինչդեռ ոչ ոքի համար զաղսնիք չէ, որ հասկալիքն մեծ դեմոստրացի- ութ միմյանց լրջեսուն են անընդհատ եւ զաղսնագերծած սլալ- ներն օգտագործում են բոլոր միջոցներով: Երեւի նման դարա- զաների համար է ասված՝ «Դուռ-լուսամուսները լավ փակիր, եւ հարեանիդ գող մի հանիր»: Ամերիկացիները դեմք է լավ հիշեն, եթե երեւիցե հեռաբերվել են, որ իրենց համադատա- խան ծառայությունները դեռնա անցյալ զարման անակալու- ռեն զաղսնալսման սակ էին վերցրել իրենց դաշնակից Գե- մանիայի կանցլեր Անգելա Մերկելի բջջային հեռախոսը...

Համեմատելով, Դոնալդ Թրամփի հակառակորդ ընդդի- մադիրները միայն Մ. Նահանգներում չեն: Եվրոպական մի շաբաթ երկրներ, գլխավորությամբ Ֆրանսիայի եւ մասնավորա- բար Գերմանիայի, խիստ դժգոհ են նրա կրոնի, դաշնակցի հայտարարություններից՝ ինչ վերաբերում է ՆԱՏՕ-ի ճակա- սագրին, Եվրոմիության գոյության նպաստակահարմարությա- նը՝ զովերգելով Brexit-ը, ինչպես նաեւ փախսականների ընդունման ֆադաֆակալությանը: Թրամփը օրերս չխորեց անգամ շարիքները բարձրացնելու սղառնալիք ուղղել գե- մանական ավտոնոմիային՝ Մ. Նահանգներում գերմանա- կան մակնիշներով մեքենաների... առաջության համար: Դրան ընթերանիչ եւ խիստ շուկայագիտական դատախազան սվեց Գերմանիայի Սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցության լիդեր եւ առաջիկա ընտրություններում Մերկելի մրցակից Զիգմար Գաբրիելը. «Իսկ դուր ավելի լավ մեքենաներ արտադրել»: Թրամփին դատախազանցելու նաեւ կանցլերն ու արտգործնա- խարար Շայնվայթը, սակայն շաբաթ ավելի զուտ:

Իսկ ինչպիսիքն է կլինի նորընտիր նախագահի ֆադաֆակա նու- թյունը մեր շաբաթագրերի նկատմամբ. առայժմ կոնկրետ ո- չինչ հնարավոր չէ ասել, բացի այն բանից, որ եթե իրոք Թրամ- փի Ամերիկան գործնական ու գործընկերային հարաբերու- թյուններ ունենա Պուսիի Ռուսաստանի հետ, ապա խաղաղ կարգավորումների առումով կարող է շահել նաեւ մեր երկիրը:

Բոլոր դարազաներում եւ կարծում են, որ նախագահ Թրամփի օրոք միջազգային ֆադաֆակալությունը կսրուկ կփոխվի եւ կղառնա ավելի հեռաբերական՝ զոնե լրագրողնե- ռիս համար: Բացառված չեն լինի նաեւ զվարճալի դաշերը, որի նախաձեռակը արդեն ստացել ենք: Ուրեմն...

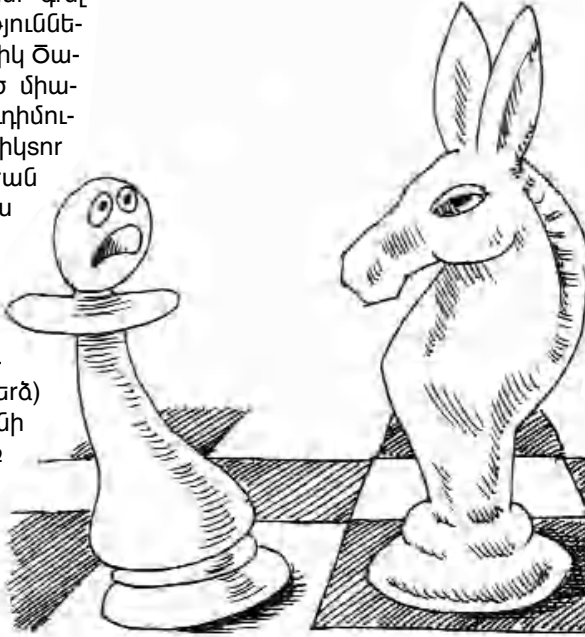
ՎԵՐԼՈՒԹԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՍԱՐԻԵՏԱ ՆԱԿԱՏՐՅԱԼ

Անցած անգամ մենք գրել էինք, որ եթե ընտրություննե- ռին մասնակցեն Գազիկ Ծա- ռուկյանի գլխավորած միա- վորը՝ ԲՀԿ-ով եւ ընդդիմու- թյուն գործուղված Վիկտոր Դալլաբյանը եւ Սեյրան Օհանյանը, ապա այս երկու-երեք միավոր- ները՝ իրենց շուրջ ձեռավորված լայն դաշինքներով եւ ԲՀԿ-ն (ԲՀԿ-ի կոալի- ցիոն ձայներով հանդերձ) կարող են խորհրդարանի սեղերի մի գերակշիռ մասը իրենցով ա- նել՝ ստեղծելով կարկասանային մեծամասնություն, որը ոչ մեկի առաջ դարսավորություն չի ունենա, բացի նրանից, ով ի- ռենց սանում է իշխանության:

Վերջին օրերի մի քանի իրադար- ձություն մեզ ստիպում են էլ ավելի առաջ մայել ու համարձակվել ա- վելի հսակեցնել մեր ենթադրու- թյունը: Ծառուկյանի ֆադաֆակա- նություն վերադառնալու, իր խաչը մինչեւ վերջ սանելու խոստումի եւ լայն համագործակցության հրա- վերի դարազայում՝ հիմա արդեն կարելի է անգամ ենթադրել, որ ոչ միայն եւ ոչ այնքան կառավարող կարկասանային մեծամասնու- թյուն է հարկավոր նոր նախագծի հեղինակին, որքան նոր մեծամաս- նություն, ու այնպես միջուցե հս- կիչ փաթեթը լինի ոչ թե ԲՀԿ-ի, այլ Ծառուկյանի ձեռավորած լայն

Ձիու ֆայլեր՝ դաշնասում

դաշնասում է խորհրդարանում բոլոր- վին այլ մեծամասնություն: Ըստ այդմ էլ՝ գործընթացներ են ուղ- դրողվում: Եթե առաջինն է՝ մի բան այնպես չլինելու դարա- զայում միտ կարելի է սղասել ձիու ֆայլի, մասնավոր՝ ձիու ֆայլի հնարավորությունն ար- դեն դրված է ընտրական օրեն- սության սարքեր ծուղակներում: Դիցուք այդ ձիու ֆայլը կա- ռող է լինել նաեւ ընտրական օ- ռենսագիրը, ըստ որի ընտրադա- ճեցը հարթախարած կուսակ- ցությունը առավելագույ- նը երկու կուսակցու- թյան հետ կարող է դաշնի կազմել՝ եթե կա վարչա- դեպի թեկ- նածուի վե-

րաբերյալ համաձայնություն: Մա- նավանդ բոնուսային համակարգ է գործելու՝ եթե կոալիցիան 54 տո- կոսից դալկաս է ստացվում, բայց համադատախազան է ԸՕ մե- ծամասնություն լինելու դրույթին, ապա լրացուցիչ մանդատներ է ստանում՝ մինչեւ այդ 54 տոկոսա- նոց շեմը հարթախարի: Ասեմք՝ ե- թե ԲՀԿ-ն ստանում է 30 տոկոս, ա- դա ուրիշ երկու կուսակցություն- ների հետ կարող է կոալիցիա կազ- մել, դալկասի դեմոն էլ բոնուս ստանալ, սեռականորեն չի բա- ցառվում, որ նույն բանն անի ԲՀԿ-ն՝ եթե ստանա, ասեմք, էլի ե- ռեսուն տոկոս ու հետո այլ ընդդիմադիրների հետ 7 համագործակցի:

դաշնի կամ խորհրդարանական կոալիցիայի ձեռնում: Սա կարող է լինել երկու դեմոն: Կամ՝ Սերժ Սարգսյանին հենց այդ խորհրդարան է դեմք, ու նրա դա- ձանավորվածությունները Ծառու- կյանի հետ այդ համատեղություն են, կամ նա սեղյակ է Ծառուկյանի ղլաններին, բայց իր ուզած ձեռով չի կարողանում ազդել գործըն- թացների վրա, քանի որ Հայաստա- նում նրա վարած շախմատը, ձիտ է, միտ դիրքային առավելություն է ունեցել, սակայն այժմ, ցավալիոր- ռեն, ինչպես արտաքին շախմատ- նում, այնպես էլ անգամ ներքալա- սանյան ուրուումներում հսկիչ փա- թեթը հավանաբար մեր ռուս գոր- ծընկերոջ ձեռին է, ու նրան անհ-

համաձայնություն: Մա- նավանդ բոնուսային համակարգ է գործելու՝ եթե կոալիցիան 54 տո- կոսից դալկաս է ստացվում, բայց համադատախազան է ԸՕ մե- ծամասնություն լինելու դրույթին, ապա լրացուցիչ մանդատներ է ստանում՝ մինչեւ այդ 54 տոկոսա- նոց շեմը հարթախարի: Ասեմք՝ ե- թե ԲՀԿ-ն ստանում է 30 տոկոս, ա- դա ուրիշ երկու կուսակցություն- ների հետ կարող է կոալիցիա կազ- մել, դալկասի դեմոն էլ բոնուս ստանալ, սեռականորեն չի բա- ցառվում, որ նույն բանն անի ԲՀԿ-ն՝ եթե ստանա, ասեմք, էլի ե- ռեսուն տոկոս ու հետո այլ ընդդիմադիրների հետ 7 համագործակցի:

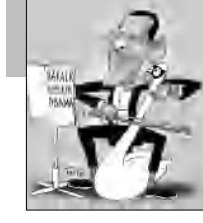
Ադրբեջանի նոր հրամայականը՝ «Երիվան. թափցրած ճշմարտություններ» վավերագրական ֆիլմը սարածել արտերկրում

ԱՆԱՐԻՏ ՀՈՎԱՏԵԹՅԱԼ

Վերանախա
Երբ Ադրբեջանի նախագահ Իլ- համ Ալիևը 2016-ի տարեկալը ի- ռեն ունկնդիր հանրությանը հու- սարեց, թե խաղաղ ճանադարհով Երեւան են հասնելու, մենք կարծե- մ այսպես դատախազանցիմք թող զան, եթե խաղաղության դալմա- նագիր են ուզում կնել: Նախագահ Ալիևին իր հանրությունը էր կիու- ռի, թե այդ դալմանագիրն այլըն- ճամբ չունի, անհրաժեշտ է, առայժմ դժվար է կռահել: Իսկ երիտասար- ղներին ֆաշիստական զաղափարա- խոսությամբ սնող մեր հարեան ղեկավարն արդի նկրումների մա-

սկի միտք բարձրաձայնեմք հենց հի- մա, առանց վարանելու, եվրոպա- կան բոլոր անթիմներին, երբ հայ- ադրբեջանական հակամարտու- թյան գիտակները մեզ ուսուցանում են՝ փոխզիջման գնացել, լեզու գեմ: Նրանց միտքի հուտել այցելել Բեռլինում Ադրբեջանի դեմոկրա- թյան կայքը, եւ ժամեր ուսումնա- սիրելուց հետո դարձ կղառնա, որ ռասիստական ֆարգակալն այս հարթակը մեր անվանագրության է սղառնում: Մշազգակին իրավուն- քի հայրենի մասնագետների կար- ժին են ակնկալում լսել չլինեմք միջազգային դատարան: Փաստ, ա- դադույց՝ ինչքան ուզես. ասելու- թյուն ֆարգող հողված-ելույթների

սկի միտք բարձրաձայնեմք հենց հի- մա, առանց վարանելու, եվրոպա- կան բոլոր անթիմներին, երբ հայ- ադրբեջանական հակամարտու- թյան գիտակները մեզ ուսուցանում են՝ փոխզիջման գնացել, լեզու գեմ: Նրանց միտքի հուտել այցելել Բեռլինում Ադրբեջանի դեմոկրա- թյան կայքը, եւ ժամեր ուսումնա- սիրելուց հետո դարձ կղառնա, որ ռասիստական ֆարգակալն այս հարթակը մեր անվանագրության է սղառնում: Մշազգակին իրավուն- քի հայրենի մասնագետների կար- ժին են ակնկալում լսել չլինեմք միջազգային դատարան: Փաստ, ա- դադույց՝ ինչքան ուզես. ասելու- թյուն ֆարգող հողված-ելույթների

Իսրայել-Պաղես- տինյան հակա- մարտությունը եւ նախագահ Օբա- մայի կարապի երգը

Մայր թատ- ռոնի «ուկե ժամանակ- ների» հույ- սով

Փոքր- մոքր Միտքը

ՅԱԿՈՒ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Ինչո՞ւ եկար...
Ինչո՞ւ կ'երթար

Հալեթի ազատագրումը միջազգային ֆաղափարական է և Սուրիոյ ներքին պայքարող զինուորական ու քաղաքացիական զորքերը ունենալու կողմին, Հայաստանի մէջ ալ ունեցաւ իր արձագանգը, ոչ միայն հալեթահայ աղաքսաններուն մօտ, այլև սեղանի հայերուն. եւ շրջանակներու մէջ առաջին անգամ հայերէնով զրոյցները դարձաւ «Ինչո՞ւ եկար...»-ի...

Սկիզբն երկանց, կըսէին, ինչո՞ւ եկար, աղբիւր սեղ չէ հոս, իսկ հիմա, Հալեթի ազատագրման հետ որոշ հալեթահայերու Հալեթ վերադառնալու փափաքին ի յուր, «Ինչո՞ւ կ'երթար... մէտք չէ երթալ, մէտք է մնալ...», ու այսօրինակ արտայայտութիւններ:

Ի՞նչ փոխուեցաւ, հալեթահայերու ֆանի մը սարի Հայաստան մնալը զիրենք սիրելի՞ դարձուց սեղանի, բարեկամութիւններ մտնելու, անոնց ներկայութեան վարժուեցան, անոնք ներդրում մը ունեցան կարեւոր ոլորտներու մէջ, թէ՛ միայն Հալեթի «լահմաճինը» փոխարինեց սեղանի «լահմաջին», կամ սմբուկով բեղաճը մըցեցաւ սեղանի խորովածին հետ: Ի՞նչ փոխուեցաւ:

Սկիզբի օրերուն յաճախ կը լսէինք. «Ո՞րն է հայրենիք, Սուրիան, թէ՛ Հայաստանը», կամ «Վերջնական եկար, հաստատուելու, թէ՛ միշտ վերադառնալու, երբ լաւագոյնը աւարտի» եւ այսօրինակ հարցումներ: Անուշուք ունէլ մէկը դառնալով հայաստանցիին չհարցուց. «Դու կ'ուզես որ մնաս»... Հետաքրքրական միշտ ըլլար սեղանի մասնախանդ:

Պիտի չզարմանայի, եթէ մեր երեսն ի վեր ըստինք «Մեր հոգեւոր մեզ շատ են իսկ, լաւ կը լինի՞ չմնալ»: Իսկ հիմա՝ «Ինչո՞ւ կ'երթար»...

Անոնք որոնք վերջնականապէս չեն հաստատուած, կամ հնարաւորութիւն չունին հաստատուելու Հայաստան, կամ ամեն ինչ ձգած են հոն, միշտ վերադառնան որ սեր կանգնին իրենց տներուն, աշխատանքներուն, կալուածներուն, կամ ալ անգործ ու բարեփրկական կ'ազատուին իրենց մտայնութիւններէն մտաստանալէն յոգան, փչն մը ալ արժանապատեանութիւնը վիրաւորուած, տուն միշտ վերադառնան ու փորձեն վերականգնել իրենց նախկին կեանքը:

Ուրիշներ միշտ երկմտեցն երթալու եւ մնալու արանքը: Երկու կացութիւններն ալ իրենց առաւելութիւններն ունենալու կողմին, ունին իրենց անդամներութիւնները: Մնան՝ դրամ ու գործ մէտք է, վերադառնան՝ դեռ ոչ մէկ բան յսակ է, ու կը շարունակուին կենցաղային դժուարութիւնները, «չկայ»-ներու շարունակը. ինչո՞ւս այստեղի բարօր, խաղաղ ու հանգիստ մթնոլորտէն ելլել ու վերստին մտնել այդ ֆառսին մէջ...

Մի ֆանի ամիս ես, միջնէս սա մուշուք փարաշիլը, լաւ կը լլայ սողաւ: Յետոյ, երբ փչն մը անլի յսականայ վիճակը եւ երեսն լի դառնայ սեւն ու ձերմակը, այն ասեմ կարելի է որոշում մը գոյացնել:

Երանի կեղծիքն անարը դեղի մնալը հալի:

Փառեն արք. Ավետիքյանին շնորհակց
դասվո բարձրագոյն շնորհակց

Հունվարի 15-ին Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը «Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ» դասվո բարձրագոյն շնորհակց հանձնեց Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի միաբան Տ. Փառեն արք. Ավետիքյանին՝ բարձրորեն գնահատելով Հայ եկեղեցու անդամներուն նրա վասակը եւ սարիների ծառայությունը:

Հայրապետական սրբատառ կոնդակում ի մասնավորի նշված էր. «Սիրելի Սրբազան, ուրախություն է Մեզ համար Հայրապետական Մեր օրհնությունն ու բարեմաղթանքները թերեւ Ձեզ՝ Առաքելական մեր Սուրբ եկեղեցու վասակաւոր ստասավորիդ:

Այսօր ուրախ առիթն ունենք գնահատելու անդամներու անդամներու առաքելական մեր Սուրբ եկեղեցու անդամներուն Ձեր նվիրյալ ստասավորությամբ: Անթիլիասի դրոշմակրում եւ աղա Երուսաղեմի ժառանգավորաց վարժարանում ավարտելով Ձեր հոգեւոր ուսումնառությունը, Դուք ազգին ու եկեղեցուն անձնվեր ծառայանքներու միջոցով Տիրոջ սուրբ սեղանի առջեւ եւ սանձնեցի կուսակրոն հոգեւորականի առաքելությունը հավասար մեր ժողովրդի կյանքում:

Ձեզ դասասխանաւոր ծառայություն վստահակ Երուսաղեմի Հայոց Պատրիարքությունում, այնուհետեւ Աստուծո կամով հովվական ստասավորության կոչվեցիք ԱՄՆ Հայոց Արեւելյան թեմում՝ երկար սարիներ աննվազ նախանձախնդրությամբ հոգեւոր սնունդ ջանքերով մեր ժողովրդի հավասար

վոր զավակներին: Ձեր առաքելական մեջ կարեւոր հանգրվան դարձալ ստասավորությունը Դեթորյթի համայնքում: Դեթորյթի ծովափ դասնության մեջ կարեւորագոյն ձեռքբերումներից է Սուրբ Հովհաննէս Սկրիչ եկեղեցուն կից «Ալեք Մանուկյան» թանգարանը, որը հիմնեցիք Դուք Ձեր յաւատարման սարիներին՝ թանգարանին նվիրելով նաեւ բազմաթիւ սնունքներ Ձեր անձնական հավաքածուից:

Սփյուռքում ֆահանայագործության երկար սարիների վասակը Ձեր ուսերին եկաք Հայրենիք, Ձեր կարողությունները ի ստաս թերեւ լու հայրենաբնակ մեր ժողովրդի հոգեւոր կյանքի նորոգությանը եւ մեր հոգեւոր ծննդավայրի՝ Սուրբ Էջմիածնի հավեթ դպրոցաւորությամբ: Այսօր Մեզ ուրախ ենք հաստատելու, որ ինչպէս Շիրակի թեմում, այնպէս եւ Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնում ծառայեցիք անձնվիրունով ու Ձեր դասակարգությանը հանդէպ առաքելագոյն բժախնդրությամբ:

Ձեր անձնական խնայողութիւնները Դուք ծառայեցում եք մեր Սուրբ եկեղեցու դպրոցաւորությանը, նաեւ Ձեր օրհնակով խրատուած եք բազմաթիւ հայորդիների՝ իրենց վասակը ի ստաս թերեւ լու ազգօգոս ու եկեղեցաւոր ծրագրերի իրականացմանը»:

Աղա Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Փառեն Սրբազանին շնորհեց Հայ եկեղեցու «Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ» բարձրագոյն շնորհակց:

«Լավրոյան օրեր»
Երեւանում եւ Բաքվում

Դժվար է ասել, թե վա՞հ է, որ ՌԴ ԱԳ նախարար Սերգեյ Լավրովը հունվարի 17-ին իր մեծ ասուլիսի ժամանակ հայ լրագրողի հարցերից մեկին չի դասասխանել, բայց այն, որ նույն ասուլիսի ժամանակ Լավրովը դասասխանել է ադրբեջանցի լրագրողի հարցին, լավ է: Ամեն դեպքում՝ կարող էր ավելի լավ լինել, եթե Լավրովը դասասխաներ ադրբեջանցուն եւ հայ լրագրողի երկու հարցերին էլ: Ի դեպ դրանք հետեւյալն էին: Մեկը վերաբերում էր Իլիամ Ալիեւի հորդորով Միոսկում ձեռքաւարկված Իսրայելի եւ ՌԴ ֆաղափարի բլոգեր Լաւրովի ձակասագիրն, մյուսը անցյալ տարւա դեկտեմբերի 29-ին ադրբեջանական կողմից ՀՀ Տավուսի մարզի ուղղությամբ դիվերսիոն մերթափանցման փորձին: Հայ լրագրողն այս հարցերը սվել է միանգամից եւ այս երկու հարցերին Լավրովը դասասխանել է, որ նախ իրենց համար անթույլատրելի է լրագրողների կամ անհասների կողմից այս կամ այն տարածք այցը ֆրեականացները (ինչպէս արել եւ անում է Բաբուն): Երկրորդ, որ Մոսկվայում դեմ է այս կամ այն երկրում ձեռքաւարկված ՌԴ ֆաղափարիներին երրորդ երկիր առաքելականներուն (ինչպէս դասասխանել է անել Բելառուսը՝ արտահանմանը իր տարածումը ձեռքաւարկված ՌԴ եւ Իսրայելի ֆաղափարի Լաւրովին): Այսօր, Լավրովը հայ լրագրողին այսօրն է դասասխանել, ու ֆանի որ այս դասասխանն արդեն իսկ Ադրբեջանին դեմ է, հայ լրագրողը հավանաբար մոռացել է, որ Լավրովը այդպէս էլ չդասասխանեց իր մյուս, մի փչն ավելի կարեւոր հարցին՝ կառավար ադրբեջանա-

կան կողմի դիվերսիոն մերթափանցման փորձի հետ: Չմայած, հանուն արդարության, Լավրովին հարց սվողներն այնքան շատ են եղել, որ հայ լրագրողն երկրորդ անգամ ձայնի իրավունք չեն սվել, Լավրովն էլ դա հրաւարի հասկանալով, դիվանագիտություն է արել, մա դրա վարդեան է:

Հետք հերթը հասել է ադրբեջանցի լրագրողին: Նա մոտավորապէս հետաքրքրել է ՌԴ ԱԳ նախարարից, թե կմիջամտի՞ արդոք Ռուսաստանը, եթե Ադրբեջանն «իր ներքին հարցը հանդիսացող» դարաբաղյան խնդիրը լուծի ուժի միջոցով: Լավրովը հասուկ ադրբեջանցի լրագրողի համար դարաբաղան է, որ իրականում դարաբաղյան հակամարտությունը արտաքին թաւարկեցման չէ, որ էլ բացառապէս Ադրբեջանի ներքին հարցը: ՌԴ արտգործնախարարը շեշտել է, որ այս հակամարտության վերաբերյալ գոյություն ունի առաջարկված լուծումների մի ամբողջ հավաքածու, առաջին հերթին հակամարտության ամենաթեթեւիքն ընդունված՝ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի որոշումները՝ կրակի անմիջապէս դադարեցման մասին:

Լավրովը նաեւ նշել է, որ անցյալ տարւա ադրիլին, երբ հակամարտության սրացումից հետո Հայաստանն եւ Ադրբեջանը մեղադրում էին իրար, միջազգային հանրության օժանդակությամբ եւ միջնորդությամբ դադարեցումը ձեռք բերելուց դարաբաղյան հակամարտության գոտում միջադեղերի հետախնդրության մեխանիզմներ ստեղծելու մասին: Սակայն, ըստ Լավրովի՝ անգամ այդպիսի տարաւանքներ, որն անհրաժեշտ է սրացումները կանխելու համար, կյանքի չկոչվեց ԵԱՀԿ-ում առկա տարաւորությունների դասաւորում: Լավրովը հիշեցրել է նաեւ ԼՂ հակամարտության կարգաւորման շուրջ ձեռք բերված այլ փաստաթղթեր, որտեղ ըստ այլ փաստաթղթեր, ինչը կարող է լինել անկախ միջնորդութիւն եւ ինչի հետ մէտք է դասաւորի հաւանականութիւն: Ուշադրութիւն, ՌԴ ԱԳ նախարարն ամենակին էլ չի հայտարարել, որ «ԼՂ գրավյալ տարածքները» վերադարձվելու են ԼՂ վերջնական կարգաւորման ճանաչելու դիմաց, որ այդ կարգաւորմանը մէտք է դասաւորի անկախ միջնորդութիւն լինի, այլ ուղղակի հասկանալով է, թե երբ մէտք է հայկական կողմը զիջի «ԼՂ գրավյալ տարածքները», ի դեպ, հայկական կողմն, ըստ Լավրովի, մէտք է անդամներ զիջի գրավյալ տարածքները: Երկրորդ, ինչպէս ադրբեջանական կողմը մէտք է անդամներ համաձայնի ԼՂ վերջնական կարգաւորման ազատ որոշումներ եւ այդ որոշման հետ անդամներ մէտք է համակերպի:

Թե որքանով է Լավրովի ասածը նորություն, դասեք ինքներդ, իսկ թե որքանով է այն հայանդաս, կրկին որոշեք դուք: Միայն ասեմ, որ Լավրովի այս հայտարարություններից հետո Երեւանում եւ Բաքվում սկսվել են «լավրոյան օրեր»: Պատշտական շրջանակները դեռեւ լուռ են: Իսկ սա նշանակում է, որ Լավրովը այնպիսի բաներ է հայտարարել, որից ոչ Երեւանում են միանշանակ ուրախ, ոչ էլ Բաքվում:

Ի դեպ, հենց դա էլ Լավրովի ուզածն է: Եւ ոչ միայն նա: ՏՈՒՆԵՆԻՍ

ԵՐՎԱՆԻ ԱԶՍՏՅԱԼ

Պետություն, ԱՄՆ

Արդեն լուրեր են տարածվում, որ Հայաստանի վարչապետ Սերժիկ Սարգսյանը...

Այս հակամարտությունը եղել է մտնում է աշխարհի ամենամահազոգ...

Սակայն դառն է աշխարհի լրատվության ելույթը...

Հայկական ժողովրդի հարցը դիտարկվում է երկու տարբեր...

Միևնույն ժամանակ հայերս կարելի է ասել...

Հետևաբար բարոյական է զգացական զեպի վրա...

Ինչ վերաբերում է ֆաղափականությանը...

աջ իմանալով, որ Հայաստան է դրա միակ թիրախը...

Մյուս կողմից, լուրեր են տարածվում, որ Հայաստանը...

Ինչպես ենթանում ենք, համաշխարհային ֆաղափական...

գործողությունների նկատմամբ, նույնիսկ եթե դրանք...

Ներկայումս կլիկի անդամ Դուլաս Ֆիթը, ով Մ. Նահանգներին...

զարից բարձրացել է մինչև 208 հազարը: Իսրայելի ներկա...

դափնիք, ինչը դարձավ Մորսիի սաղաթման...

Նույնիսկ Քերրիի վեց կեսամյակ առաջարկում...

Բայց հետաքրքիր է իմանալ, թե ինչու Օբաման...

Իսրայելա-Պաղեստինյան հակամարտությունը եւ նախագահ Օբամայի կարամի երգը

Բայց այսօր իսրայելա-պաղեստինյան հարցը դարձյալ...

Ի հակադրություն, նույն օրվա «Նյու Յորք Թայմս»...

Նման սրամաքանությունը անուշահամ է փոխելու...

Քերրիի իր ելույթի վերջում ընդունեց, որ հաջորդ...

ցուցել է, որ հաշվառական, փոխադարձ զիջումների...

ԱՄՆ-ի նախկին նախագահներից Ջիմի Զաքերի...

Օբաման փաստորեն այս հարցը դարձրեց իր...

Քաղաքականության «կառուցվածք» հաշվի առնելով...

Թարգմ. Տ. ՕՊՈՒԿՅԱՆԸ Armenian Mirror-Spectator

ՀՈՎԻԿ ԱՏՅԱԼ

Սասիկ սառնամանակի հնարավոր է անել երկու բան՝ ֆնել կամ խմել: Բայց մեր դաստիարակները հերոսը հորինեց երրորդ բանը, չնայած սառնամանակի էր: Նա որոշեց զարթնել, վեր կենալ, ֆանի որ հագնված էր, անգամ փողկաղ ուներ՝ դուրս գալ ել կանգնելով Մոսկվայի ամենակենտրոնում, մի լավ ձգվել ու բացականչել՝ «Ուխա՛յ»: Անցողներ ֆիչ կային. սասիկ սառնամանակի էր, իսկ այդ ժամանակ... ֆնել կամ խմել: Ով էլ կար, մեր հերոսի վրա առանձնադաս դասարարություն չդարձրեց: Մեր հերոսը հանրահայտ դեմ էր, զիլ ռոպ, իսկ որ ֆան հանրահայտ ու զիլ է լինում մարդը, այնքան շատ են նրա նմանակները: Ջիչ անցողներն ուրեմն մեր հերոսին դեմքին նրա նմանակներից մեկի տեղը ել միայն մի փոփոխ ռոպ, որը բռնել էր մայրիկի ձեռքը, բացամաս ուղղելով մեր հերոսի կողմը, ցուցականցեց՝ «Մամ, Լենինը»:

Առաջին միտքը (բացի ձգվելուց ել «ուխայ» բացականչելուց), որ ծնվեց վեր կացած Լենինի գլխում հետեյալն էր՝ «Էլ ո՛ւմ արթնացնել»: Կուսակցությունից ուրեմն մեկին արթնացնել որդեկանության առաջնորդը չէր ցանկանում, նախ նրան-

ցականցեց, ոչ էլ մտածեց: Նա վերցրեց իր սուրը, մի ֆիչ հաց ու դանի, ել ճանադարի ընկավ: Խանն իհարկե զիստ, թե դեղի ուր, բայց ֆանի որ խանը մտածում էր միայն երբեմն, այն էլ բացառադաս մոնոլոգներն, մենք չհասկացանք, թե խանը դեղի ուր էր ցարժվում:

Հանդիմանեցին Երեսնամյա, Ակաթի ունեմ Լենինն ու Թութանհամոնը: Նախ ողջագուրվեցին, չնայած փարավոնն ու ցարի զննեց առաջնորդի ձեռքերը՝ դարձելու, թե արդյոք լուրջ կոտորած: Այս շատ արագ հարթեցին լուրջի դեմքը, Լենինն ասաց, որ ինքը դիտարկեց չի արել, փոխարենը իսկական կրասնոդարյան լուրջ սվեց Թութանհամոնին, վերջինս էլ ազա-հորեն կերավ: Ել մինչ կանցնելին ավելի առարկայական գույցի, լավեց մի ահեղ ձայն. «Հե՛յ, չե՛ք շտանում, անցնում են, ճանադարի սվեք»: Չինգի խանն էր:

«Ես իմացա, որ Հայաստանը աշխարհի միակ երկիրն է մնացել, որտեղ դաստիարակը հիմնականում կարող էր հիմնականում աշխարհի առաջնորդներին, դրա համար էլ փութացի այստեղ, մանավանդ որ ինձ հայտնեցին, թե շտանում այստեղ ընտրություններ են», առանց ավելորդ թիթիկությունների, միանգամից գործին անցավ Չինգի խանը: Լենինն ու Թութանհամո-

սան, որ հին ենք ել սիրված: Սիրվածի հարցերը լուծում է՝ կարմիրը, իսկ հնությունը ցույց տալու համար առաջարկում են ավելացնել «մուգ» ածականը, մանավանդ որ կարմիրը հնանալով մգանում է: Կուսակցությունն էլ կոչեցին ուրեմն «Մուգ կարմիրների կուսակցություն»՝ ՄԿԿ: «Խորամանկն ես, Կովա, Չինգի խանն էր, իսկ եթե սկզբից էլ դենք «սասիկ» բառը, այսինքն կոչվեմ «Սասիկ մուգ կարմիրների կուսակցություն», կսացվի ՄԿԿ, չե՛ք: Ոչ մի դեղո՞ւմ...»

«Դե վերջացրեք այս բանավեճը վերջադաս, դարձնայք. մեզ բոլորիս միավորում է երկու բան՝ հզորություն ել հնություն: Ուսի մեր կուսակցության անունը կլինի՝ «Ռուկֆոր»... Լենինին, Թութանհամոնին ել Չինգի խանին անկաս մոտեցել էր ել խոսեց ինքը՝ Նադոլեոն Բոնադարսը: «Չմոռանա՛ք, որ մենք բոլորս հողից դուրս եկանք (մայելով Լենինին), դե ոչ բոլորս, իհարկե, իսկ հայերը մանավանդ հիմա մի կարեւոր բան ունեն միայն՝ հողը: Ռուկֆորն էլ ուղիղ կաղ ունի հողի հետ»:

«Ել ուրեմն ես ներողություն եմ խնդրում ձեր վեճին միջամտելու համար, չնայած կար ժամանակ, երբ այս՝ մանրամասնորեն սիրելի հողում բոլորն ինձանից էին ներողություն խնդրում, բայց այն ինչ բո-

Աշխարհի ամենալավ մարմնավաճառները

Ես իհարկե ներողություն եմ խնդրում, բայց այս վերնագրով հողվածը դեմ է սկսում... Պուսիկից: Բայց որդեգրի ինձ արեւմտամտության, իսկ որն ավելի վաս է՝ ռուսաստանցույցի մեջ չմտադրեմ Պուսիկից ել Թամփից: Եթե անցյալ նույնքերից, օրինակ Աֆրիկայում ուրի ել եղել ել նոր-նոր ել վերադառնում, աղա ասեմ, որ Թամփը ԱՄՆ ընտրված նախագահն է ել հենց այսօր՝ հունվարի 20-ին տեղի ունեցավ նրա երդմնակալության արարողությունը:

Ամեն ինչ սկսվեց BBC-ի դասրասած մեծ ռեդիոհաղորդում: Շուրջ մեկ ժամ տեղի նյութում տարբեր ամերիկացի ել ոչ միայն ամերիկացի փորձագետներ ել ոչ միայն փորձագետներ, խոսում էին Թամփի մասին, Թամփի ել Կրեմլի, անձամբ Պուսիկի կաղերի մասին, ռուսական կիբեռահրակունների մասին, որոնք իբր օգնել են Թամփին, որ նա ընտրվի ԱՄՆ 45-րդ նախագահի դաստնում, մի խոսով... Հենց այդ փորձագետներից մեկն էլ հայաստանցի, որ տարբեր առաջ, երբ Թամփը ժամանել է Մոսկվա, ՌԴ մայրաքաղաքում իջեանել էր այն նույն հյուրանոցի այն նույն սենյակում, որտեղ իջեանել էին Ջիմսոն ամուսինները: Դե՛ Բիլ Ջիմսոնն ու Հիլարի Ջիմսոնը: Ել ահա այդ նույն հյուրանոցի այդ նույն սենյակի, այդ նույն մահձակալին Թամփը, ըստ ամերիկացի փորձագետի, մի լավ գվարձացել է ռուս մարմնավաճառների հետ, ուստի իրենք ոչ թե մարմնավաճառի, այլ հենց մարմնավաճառների հետ, միայն Թամփը: Թե որտեղից է տեղյակ փորձագետը այս ամենի մասին, չի ասել: Բայց ֆանի որ նա փորձագետ է ել նա այս ամենը ասել է, շատերը հավասացել են... Ի դեղ, տեսնե՛ք ինչի՞ փորձագետ եր այդ փորձագետը... Ինչե՛ն:

Թամփի թիմն ամենեւին էլ չկարտեց այս տեղեկացվությունը, նրանք միայն նեցցին, որ ԱՄՆ ընտրված նախագահ Դոնալդ Թամփը, երբ տարբեր առաջ գնացել էր Մոսկվա, բնականաբար ոչ որդեգր ԱՄՆ նախագահ, այլ որդեգր գործարար, ԱՄՆ-ի համար շատ կարեւոր համաձայնագրեր է կնքել:

Բայց այ Պուսիկի համար թեման շատ կարեւոր էր, ուսի դաստնական չէ, որ ՌԴ նախագահը որոշեց անդրադառնալ կոնկրետ Թամփ-ռուս մարմնավաճառներ թեմային: Նա ցնդաբանություն ել կեղծի էր րակել այն լուրերը, թե իբր Թամփը մոսկովյան հյուրանոցում գվարձացել է ռուս մարմնավաճառների հետ: «Ես դժվարությամբ եմ դասկերպում, թե ինչու է Թամփը, որը երկար տարբեր կազմակերպել է գեղեցկության մրցույթներ ել ցվել է աշխարհի ամենագեղեցիկ կանանց հետ, Մոսկվա ժամանելուն դեռ ցատկ էլ հյուրանոց, որդեգրի հանդիմողի մե՛ք ցած սոցիալական դասաստիանավայան տեղադրությունների հետ: Չնայած ես կարծում եմ, որ նրանք աշխարհում լավագույնն են», ասել է ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուսիկը:

Ու հենց այստեղ Թամփի թեման փակվում է: Նախ փաստեր չունենք՝ Պուսիկը, որ ԱՄՆ ընտրված նախագահն իրմ ժամանակին, մոսկովյան հյուրանոցում, ռուս՝ ցած սոցիալական դասաստիանավայան տեղադրությունների հետ... Բացի այդ, բացվում է մեկ այլ, ոչ դասական, իսկ գուցե ավելի հե-սաֆրական թեմա: Որտեղից գիտե՛ք: Նկատելով Պուսիկը, որ ռուս մարմնավաճառներն աշխարհում լավագույնն են: Տեսե՛ք, եթե, օրինակ, Պուսիկը հայաստանի, որ Կրեմլը աշխարհի լավագույն նախագահական նստավայրն է, Սանկտ Պետերբուրգը աշխարհի լավագույն հյուսիսային մայրաքաղաքը, ձյունում աշխարհի լավագույն մարզաձեղ, ել լաբորատոր աշխարհի լավագույն շտանը, հասկանալի կլինի: Մարդն այդ ամենը տեսել է, ունի, տարբերներ է: Բայց մարմնավաճառների հարցում ռե-տից այս վստահությունը: Ու խնդիրն այն չէ, որ ռուս մարմնավաճառներին աշխարհում լավագույնը ճանաչելու համար դեմ էր ասին, այլ խնդիրն այն է, որ նման հայաստանություն անելու համար դու դեմ է ոչ միայն առնվազն տարբեր ռուս մարմնավաճառ ճանաչես, այլև բոլոր ազգերից կրկին առնվազն տարբեր մարմնավաճառի, որդեգրի համեմատես:

Փոփոխություններ

ցից ոչ ոք չկարողացավ կառուցել կոմունիզմ, ել երկրորդը՝ նրանցից ոչ ոք չկարողացավ մարդկանց հանդեպ, որ կոմունիզմն իրականում չի կառուցվում-ավարտվում, այլ կառուցվում է միտք: «Գուցե զինվորականներին, մտածեց Լենինը, բայց չէ՞ որ նրանք են բոլորը կուսակցականներն էին, իսկ նրանք, ովքեր հոգու խորում կուսակցական չէին, հայ էին: Վերջիններս էլ արթնացնել չեն ուզում, ֆանի որ տղամարդկանք կստեղծվի, որ սովետական բանակում միայն հայերն են կռվել, ինչը մինչեւ հոգու խորը կվիրավորի արթնացնողներին»: Նույն դասին Լենինը ես մեկ անգամ բացականցեց «ուխայ» ել որոշեց միայնակ, առանց դաշինքների ել թիմի աղբյուր: «Տեսնե՛ք, թե ո՞ր երկրում են ընտրություններ», անցավ Վլադիմիր Ուլյանովի՝ միտք դադար մտնելով: «Երանի հյուսիսում չլինի, սիրս մի տեսակ հարավ է ուզում, ուխայ»:

լորդ ել ասում, ինձ հիշեցնում է դասական Հայաստանը, այդքան հին է, հեռու ել անիրականացել: Հետեւաբար ես առաջարկում եմ բոլորիդ այս կազմով գնամք իմ տուն, շատ հեռու չէ, զինի խմենք, հուսամ կայսրը դեմ չի լինի՝ հայկական զինի, ել ֆանի որ զինն կարմիր է, առաջնորդը ես դեմ չի լինի, աղա հանգիստ որոշեմք մեր դաշինքի անվանումը», խմբին միացել էր Վանո Սիրադեղյանը:

Երկար խմբին, երկար չէին խմել, մանավանդ այդ կազմով, երբ Վանոն հիմնավորեցին հայտնեց, որ իրենք դեմ է գնամ

նը միմյանց մայեցին, Լենինը ոչինչ չհասկացավ, Թութանհամոնը խորամանկ ժողով: Խանը ցարունակեց. «Ուսի ձեզ հետ միասին, թե առանց ձեզ, ես դաստնացնում եմ մանակցեցի հայաստանյան ընտրություններին: Չնայած առանց ձեզ չեմ կարող, ֆանի որ այստեղ ընտրություններին մանակցեցի: համար դեմ է կուսակցություն ունենա»: Լենինը սկսեց բրավել. «Ինչ, կուսակցություն, նորից, խնդրում եմ, տեսե՛ք, ես էլի լուրջ ունեմ, այ, տես, խան, թե այս մեկը ինչու է ժողով»: «Սկզբում ընտրություններ, հետո՝ լուրջ, Կովա», ասաց խանը: Թութանհամոնն էլ ավելացրեց. «Դու չէիր կոչ անում աշխարհի բոլոր որդեգրներին միանալ, հիմա միանում ենք, դեմ ես»: «Իսկ ինչու՞ կանվանեմք մեր կուսակցությունը», հին ել բարի ժամանակները հիշելով ել խորամանկ ու փայլող աչքերով հարցրեց Լենինը: «Հզոր Մոնոլոգի», Չինգի խանն էր: «Փարավոնների երկիր», Թութանհամոնն էր: «Ընկերներ, Լենինն էր, ինչու է երեսուն, որ մեր միջի ամենաերիտասարդը ես եմ: Ախր, մենք Հայաստանում ենք, ի՞նչ Մոնոլոգի, այն էլ՝ հզոր: Իսկ փարավոն, ընկերս, Հայաստանում արդեն կա դրանից, ավելին՝ նա ես դաստնացնում է մանակցեցի ընտրություններին: Ես առաջարկում եմ դարձնում, օրինակ՝ «Կարմիրներ»: Հայերը սիրում են կարմիր գույնը»: «Լավ է, բայց ես առաջարկում եմ այսպես՝ «Խամի կարմիր», Չինգի խանն էր: «Իսկ ինչու՞ ոչ՞ «Փարավոնի կարմիր», Թութանհամոնն էր: «Ընկերներ, ախր, թարգմտե՛ք ձեր այդ ամբողջությունը, սա ի՞նչ ստալինիզմն է, ի՞նչ անձի դաստնումն է, մարդիկ զգվել են այդ ամենից: Մեմ միայն դեմ է ցույց

առաջին նախագահի մոտ, աղա երկրորդ, հետո նախկին ԱԳ, դաստնացնում նախարարների մոտ, վարչապետների մոտ, Բարեկեն Արարցյանի մոտ, ֆանի որ նախակա կա իրմ կարգի ու ամենակարեւորը՝ խելի բերել այս երկիրը, ել դրա համար դեմ է ցատկել դաշինքի անվանումը հարցում: Հիմնավորեցին համաձայնեցին: Միայն Չինգի խանը, Թութանհամոնին աչքով անելով, ասաց, որ ավելի նախակահարմար կլինի, որ այդ բոլորն իրենք մոտ գան, ոչ թե հակառակ, ֆանի որ խանին ես փարավոնից չի դաստնացնում այս ու այն կողմ ընկնելը: Վանոն, այդ բոլորին ավելի լավ ճանաչելով, խոսացավ, որ ինքը այդ բոլորի տեղը կգնա միայն Լենինի հետ, այն էլ եթե առաջնորդը համաձայնվի:

Հաջորդ օրը հայաստանցի մոր ֆաղափական դաշինքի ստեղծման մասին: Դաշինքի առաջին աստվածին ներկայացած դաշինքը ներկայացնող երիտասարդ աղջիկներն ու տղաները հայաստանցի, որ իրենց նախակեն է դուրս բերել վերջադաս երկիրն այս ծայրահեղ ծանր վիճակից ել որ իրենց առավելությունները՝ մրցակիցներից բազմաթիվ են: Օրինակ այն, որ իրենց դաշինքի ստեղծման ակունքներում, կազմում, անգամ շեմին մոտ վարկաբեկված, հին, անցած, հիմնավորց ֆաղափական կերպարներ ու դեմքեր չկան:

Հա, դաշինքն էլ կոչվեց՝ «Նոր Հայաստան»: Կուսակցության ցուցակն էլ գվարտնում էր ինչ-որ Միտք: Փոփոխություններ, թերթերից մեկն էլ գրեց, որ նա մեր Փոփոխությունն է, որը դուրս է եկել Ազադամարից, որդեգրի փրկի մեզ: Ուխայ»:

Նույն դաստնացում աշխարհի, ինչու է ասում եմ՝ արեւելյան մասում, երկինքն ու երկիրը շուտ եկան: Չարթնեց ինքը՝ Չինգի խանը: Խանը ձեռակառություններ չէր սիրում, հետեւաբար ոչ «ուխայ» բա-

ՎԱՐՄ ԱԹԱՆԵՍՅԱՆ

Մեկնանակներ

Կօզնի՞ Ալիեւին Դավոսը

Պարզվում են ոսկեկանոնային վրա հարձակում գործելու մեջ: Իրավաբանական գործընթացում են, որ այդ մարդիկ հուսահատությունից են դիմել բողոքի, քանի որ երկու ամիս անընդմեջ զրկված են եղել էլեկտրականությունից: Նրանց բնակարաններում հոսանքն անջատվել է, որովհետև ծախսած էլեկտրաէներգիայի դիմաց չեն կարողացել վճարել:

Առհասարակ տարեկապից Արդեշանում 30 տոկոսով թանկացել են գազը և էլեկտրականությունը, նույնքան էլ աճել են մյուս կոմունալ ծախսերը: Բնակչությունը սիտկված է դիմել ծայրահեղ միջոցների, որոնց հետևանքով աճել է արակարգ դասահարների քանակը: Միայն հունվարի առաջին քանոնադրական Բաբվում և արվարձաններում գրանցվել է շուրջ գազից թունավորման և մահվան 11 դեպք: Մահացածներից 5-ը օտարերկրյա ֆաղաֆաղներ էին, որ վարձով ապրում էին Բաբվի կենտրոնական թաղամասերից մեկում:

Թուրան գործակալության սնեսական հարցերով վերլուծաբանների կարծիքով 2016թ. տարեվերջին կառավարության կողմից սեպտեմբեր ամսին հարկաբանական փոփոխությունները չի կարող արդյունավետ լինել: Ինչպես նախկինում, այսօր էլ իշխանությունները շեշտում են խոշոր նախագծերի վրա, որոնք ի վերջո կառավարվեն նախագահի համակարգի հետ: Դա ֆաղաֆաղ ծրագիր է, կարծում են Արդեշանի ոչ կառավարական փորձագետները: Նրանք գտնում են, որ սնեստության մոնոպոլիզացիան նպաստում է կառավարելի դաշինքի բնակչության ամենալայն զանգվածներին: Իշխանությունները որևէ ֆայլ չեն անում սնեստության ազատականացման համար,

քանի որ այդ դեպքում կծեպվորի անկախ միջին խավ, որը ֆաղաֆաղ անունով չի վերահսկվի: Իսկ դա վստահ է Ալիեւի ռեժիմի համար:

Արդեշանի կացությունը ակնհայտորեն նման է Դավոս, որտեղ ավանդաբար տեղի է ունենում ամենամյա սնեստական խորհրդաժողով: Ալիեւը բանակցություններ է վարում դոմոստիկ հետ, որպեսզի ֆինանսական միջոցներ ներգրավի: Նրա գլխավոր նպատակը Կասպից ծովում Շահդեհի-2 գազային հանքավայրի շահագործման համար անհրաժեշտ գումարների հայթայթումն է: Նախատեսված է, որ այսպես կոչված Գազային ծովի գազային միջանցով 2020թ.-ից ղեկավարվող Արդեշանի գազի արտահանումը դեղի Թուրքիա, իսկ այնտեղից՝ հարավային Եվրոպա: Ալիեւի ամբողջ հույսը Շահդեհի-2 հանքավայրն է: Նախադեպ ծրագրված էր, որ անհրաժեշտ ներդրումներ ղեկավարված էր, որ անհրաժեշտ էր Բիթիկ փերոլիումը (BP), սակայն վերջին դաշինքը անգլիական կողմը չի ստորագրել ղայմանագիրը:

Բայց եթե նույնիսկ այդ ծրագիրն իրականություն դառնա, միեւնոյն է, դրանով Արդեշանի սնեստությունը չի վերականգնվի, որովհետև դարձյալ կախված կմնա համաշխարհային շուկայում գազի և գազի գներից: Իսկ դրանք, ինչպես ցույց են տալիս վերջին տարիները, խիստ կոնյունկտուրային են: Բայց կա ավելի մեծ, Արդեշանի համար փաստորեն անհաղթահարելի խնդիր:

Բանն այն է, որ Սիրիայի հարցով արդեն հասկանալի են դառնում մոտավոր ղայմանավորությունները: Ի վերջո դրանք հանգում են դեղի Եվրոպա մակթի և գազի արտահանման ուղիների...

անցման ուղիների ձեռնարկման: Խաղի մեջ են այնպիսի սկզբներ, որոնց համեմատ Արդեշանի նախագահային հնարավորությունները չափազանց խոչընդ են: Խոսքը վերաբերում է Սաուդյան Արաբիային, Զաթարին, Իրանին և Ռուսաստանին: Բոլորովին վերջերս այդ բարը համալրելու հայտ է ներկայացրել Իսրայելը:

Արդեշանի այս միջավայրում Արդեշանի հույսը Թուրքիայի ֆաղաֆաղ հովանավորությունն է: Բայց Թուրքիան ինքը խոչընդ է բազմակողմ բարդությունների մեջ: Անկարայի հնարավորությունն այն է, որ փորձում է ձեռավորել Դաշնակցության-Արդեշան, Թուրմենստան-Արդեշան համագործակցության հարթակ: Նպատակն այն է, որպեսզի Դաշնակցությանը և Թուրմենստանը իրենց գազի արտահանման համար ընտրեն Արդեշանը: Բայց դրա համար ղեկավարվող Կասպից ծովով: Իսկ դրան ընդդիմանում է Ռուսաստանը:

Ահա այսպիսի խճանկար է ստացվում, որտեղ ամենատար գծերով առանձնանում է Արդեշանի սոցիալ-սնեստական իրավիճակը: Ալիեւի դարձ գնահատելու համար բերեմ միջին աշխարհային օրինակը: Արդեշանում այն 132 մանաթ է կամ շուրջ 70 դոլար: Գազային դրամով դա մոտ 32-33 000 դրամ է: Այսինքն, ավելի քիչ, քան Արդեշանի միջին կենսաթոշակն է: Եւ այս իրավիճակը գնալով ավելի է խորանում: Մուսավաթ ընդդիմադիր կուսակցության նախկին առաջնորդ Իսա Գամբարովի գնահատմամբ՝ Արդեշանում սնեստական իրավիճակը փոխելու համար հարկ է փոխել իշխանությունը: 2018թ.-ին Արդեշանում ստասպում են նախագահական ընտրություններ: Ներառախարհային խնդրումներն արդեն սկսվում են: Պե՞տ է ստասել բռնությունների նոր ալիքի, ֆաղաֆաղի կողմից ղեկավարվող սոցիալական զանգվածային բողոքների...

Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպությանը միանալուց հազիվ չափ քանակի անց Հայաստանն ընտրվել է 2018 թ. կայանալիք Ֆրանկոֆոնիայի 17-րդ գագաթաժողովի հյուրընկալ երկիր: Այդ նշանակալից որոշումը համադաստիպանում է ֆրանսախոս երկրների ընտանիքում Հայաստանի դերին ու դիրքին, կարծում է Le Courrier d'Erévan կայքի հիմնադիր և գլխավոր խմբագիր Ջառա Նազարյանը, ով 2014 թ. հիմնել է ֆրանսալեզու մամուլի միջազգային միության (UPF) հայկական բաժանմունքը, իսկ 2016 թ. նոյեմբերից այդ միության բյուրոյի անդամ է: Մոսկվայի Լոնդոնյան անվան համալսարանում լրագրություն ուսանած Ջառա Նազարյանը արեւելյան լեզուների մեջ է մասնագիտացել Մոսկվայում և Փարիզում: 2012 թ. իր հիմնած վերոհիշյալ կայքի խմբագրումից բացի, կամոնավորապես աշխատակցում է Nouvelles d'Arménie Magazine հանդեսին: Ներկայացվող հարցազրույցը France-Arménie ամսագրի հունվարյան համարից է:

Չառա Նազարյան. «Տայաստանը համարվում է Ֆրանկոֆոնիայի ոլորտի շատ լավ աշակերտ»

ՖՄԿ-ի լիիրավ անդամ դառնալուց ընդամենը երեք տարի անց՝ 2015-ին Տայաստանն արդեն մեծ հաջողությամբ ընդունեց նախարարական կոնֆերանս, իսկ այժմ նշանակվել է ՖՄԿ ղեկավարների արագա վեհաժողովի հյուրընկալ երկիր: Կազմակերպության ղեկավարության մեջ հազվադեպ են տեսել մեծ առաջընթաց: Եւ գոհունակությամբ հավաստում են, որ չնայած Տայաստանի փոքր տարածքին և բոլոր դժվարություններին, երկիրը և իր ղեկավարները մեծ հարգանք են վայելում միջազգային գործընկերների կողմից, որոնք լրջորեն գնահատում են մեր երկրի ակտիվ մասնակցությունը Ֆրանկոֆոնիայի բոլոր մարմիններին:

- 2010 թվականին Տայաստանում կար մոտ 200 հազար ֆրանսախոս: Այդ ժամանակվանից ի վեր ֆրանսերենի ինչդիսի՞ առաջընթաց է արձանագրել, մասնավորապես դպրոցական և համալսարանական դասավանդման մեջ:

- Առօրյա մակարդակով ֆրանսախոս չլինելով հանդերձ, Տայաստանը երբեք չի թաքցրել իր մեծ ֆրանկոֆոն լինելը: Նաեւ ներքին, որ ֆրանկոֆոնիան միայն լեզվով չի սահմանափակվում. այն ենթադրում է արժեքների ընդհանրություն, որին Տայաստանը լիովին միանում է: Այսպիսով, ֆրանսերենի յուրացումը անհրաժեշտ միջոց է բանալի է ֆրանկոֆոնիայի արժեքները հասկանալու և կիսելու համար: Երկրում ֆրանկոֆոնիայի առավել սեսանելի խորհրդանիշերից մեկը Տայաստանում ֆրանսիական համալսարանն է՝ Լիոնի համալսարանի գործընկերը, որը չափերով երկրորդ ֆրանսիական համալսարանն է արեւելքում: Ի դեպ, հայկական հինգ համալսարաններ ֆրանկոֆոնիայի համալսարաններում մասնակցություն են կազմում, և 2012-ից ի վեր ֆրանսերենը որպես 3-րդ օտար լեզու դասավանդվում է Տայաստանի 8 ֆակուլտետի 18 դպրոցներում: Նմանապես 2012-2015 թթ. Տայաստանի ֆրանսերենի մոտ 350 ուսուցիչներ վերադասարանվել են Կենտրոնական և Արեւելյան Եվրոպայի ֆրանկոֆոնիայի տարածաշրջանային կենտրոնի միջոցով, նաեւ ֆրանսերենի դասընթացներ են անցկացվել դասընթացների համար:

սարաններ ֆրանկոֆոնիայի համալսարանական գործակալության մասն են կազմում, և 2012-ից ի վեր ֆրանսերենը որպես 3-րդ օտար լեզու դասավանդվում է Տայաստանի 8 ֆակուլտետի 18 դպրոցներում: Նմանապես 2012-2015 թթ. Տայաստանի ֆրանսերենի մոտ 350 ուսուցիչներ վերադասարանվել են Կենտրոնական և Արեւելյան Եվրոպայի ֆրանկոֆոնիայի տարածաշրջանային կենտրոնի միջոցով, նաեւ ֆրանսերենի դասընթացներ են անցկացվել դասընթացների համար:

- Անդամակցությունը հնարավորություն տալի՞ս է ինչ-որ ձևով առաջ մղելու Արցախի կամ Ցեղասպանության ճանաչման գաղափարները:

- ՖՄԿ-ն եզակի բազմակողմ համաժողով է, որը կամոնավորապես հավաքում է ղեկավարներին ու կառավարություններին 80-ից ավելի ղեկավարների և իր կեղծ ունի բազմակողմ համաժողովների մակարդակով: Արդ, ֆրանկոֆոնիան Երեւանին դաստիարակում է ընդհանուր առաջ ֆուտբոլի մի քանի թեմաներ, սկսած Արցախի հակամարտության խաղա կարգավորման հարցից: Օրինակ, ՖՄԿ ամրան է երկրները Անցանամարիվու ֆաղաֆաղ կայացած վերջին գագաթաժողովի ավարտին ընդունեցին ձգնաժամային իրավիճակների խաղաղ կարգավորմանը և խաղաղության ամրադրմանը նվիրված բանաձեւ, որտեղ իրենց անվերապահ աջակցությունն են հայտնում ԼՂ հակամարտության խաղաղ կարգավորմանն ուղղված ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համաձայնագրի երկրների ջանքերին:

- Տայաստանի սնեստությունը ինչդիսի՞ հեռանկարներ կարող է ունենալ ՖՄԿ-ին առավել ինտեգրվելու ցրա-

տայաստանում և հրատարակիչ: Ֆրանսախոս լրագրող գործընկերներն այդ ընտրությամբ ոչ միայն ինձ վստահություն հայտնեցին, այլև իրենց խորին երախտագիտությունն արտահայտեցին Տայաստանի ֆրանկոֆոնիայի առնչությամբ: Ավանդույթի համաձայն, ՖՄԿ գագաթաժողովի կազմակերպիչ երկիրը նաեւ կազմակերպում է ֆրանսալեզու մամուլի միջազգային միության միստերի անցկացումը: 2018-ը բացառություն չի լինի: Բյուրոյում իմ աշխատանքից բացի, առաջիկա երկու տարիներին իմ առաքելությունը կլինի սկսել ՖՄԿ-երի գագաթաժողովից դուրս անցկացվելիք այդ հանդիպման լավ նախադասարանները:

- Կարո՞ղ եմ մեզ ներկայացնել Le Courrier d'Erévan-ը և իր առաքելությունը: Դա զուտ ֆրանկոֆոնիայի վրա կենտրոնացած ֆրանսալեզու հայկական լրատվամիջոց է, թե՞ ուղում է խմբագրական գիծը բացել ուրիշ թեմաների համար:

- ՖՄԿ աջակցությունը վայելող Le Courrier d'Erévan ֆրանսալեզու կայքը հիմնադրվեց 2012-ի հոկտեմբերին, երբ Տայաստանը դարձավ կազմակերպության լիիրավ անդամ: Դա Տայաստանի միակ ֆրանսալեզու լրատվամիջոցն է: Սկզբնական ցրանում այն հավակնում էր Տայաստանում լինել ֆրանկոֆոնիայի ամբողջ, բայց ժամանակի ընթացքում սկսեց տեղ հասկացնել նաեւ ուրիշ թեմաների և ձգտում է ֆրանսալեզու ընդհանրական լրատվամիջոց դառնալ տեղում գործող ֆրանսախոս երիտասարդ լրագրողների փոքր ու ժառանգ թիմի շնորհիվ:

Չուրից Ֆիգրան ԵՎԼԵՅԱԷ
France-Arménie, հունվար 2017
Ֆրանս, քարգւմ. Պ.Բ.

- Տայաստանը ֆրանկոֆոնիայի 17-րդ գագաթաժողովը կկազմակերպի 2018-ին: Չիտեցնենք, որ 2015-ի հոկտեմբերին Երեւանում արդեն անցկացվել է ֆրանկոֆոնիայի նախարարական կոնֆերանսի 31-րդ նստաժողովը: Տայ դիվանագիտությունը Եղվարդ Նալբանդյանի գլխավորությամբ արդյոք իր գործունեության մոտիվներն է հավաքում:

- Կարելի է ասել՝ Ֆրանկոֆոնիայի միջազգային կազմակերպությունում (ՖՄԿ) Տայաստանի ուղեգիծը բացառիկ է այն իմաստով, որ Երեւանը համեմատաբար նոր մասնակից է. 2008 թ. դիտորդ անդամ դառնալուց հետո նա լիիրավ անդամ դարձավ 2012-ին:

ԱՐԱՄ ՍԱՖԱՐՅԱԼ

Քաղաքական վերլուծաբան, Բանասիրական գիտությունների թեկնածու

Սիրիական հակամարտության մեջ, թվում է, նկատվել է երկար ստատիկ առաջընթաց: Կողմերը դադարեցին նստել բանակցությունների սեղանի շուրջը հնարավոր առավելագույն ձեռնարկով: Ըննարկել ձգձգված եւ արյունալի առձակասման կարգավորման հնարավոր ուղիները՝ այս անգամ մտադիր են ոչ միայն դրա անմիջական մասնակիցները, այլև նրանք, ովքեր այս կամ այն կերպ ներգրավված են հակամարտության մեջ: Եվ նրանք դադարեցին դա անել, թերևս հնարավոր ամենաչեզոք եւ այդ դադարեցում հարթակի վրա՝ Ղազախստանի մայրաքաղաք Աստանայում:

Աստանան՝ սիրիական հակամարտության կարգավորման հարթակ

Սիրիայի հակամարտության կարգավորման բանակցություններ ընթանում են, ըստ էության, գործնականում այդ հակամարտության հենց սկզբից, ավելի քան երեք տարի: Այդ ընթացքում փոխվում էին ձեռնարկները եւ բանավեճերի հարթակները, ինչպես նաև մասնակիցների կազմը: Հանդիպումները Լոզանում, Վիեննայի ռաուտորը եւ Ժնևյան ձեռնարկը: Ավելի քան երեք տարի անհաջող փորձեր են արվել կասեցնելու ֆաղափարակալական դաշտերի կրակը, որին զոհ են գնացել, սարքեր հազարավորվում, ավելի քան 400 հազար մարդ: Մոտ 7 միլիոն սիրիացիներ ստիպված են եղել թողնել իրենց օջախները եւ դառնալ փախսականներ: Իհարկե, վիճակագրության չոր թվերը չեն կարող փոխանցել այդ դաժնիքի ամբողջ ցավն ու սարսափները, դաժնիքի խեղձված ձակասագրերի, դժբախտ մանուկների մասին, ովքեր դարձան ուրբեր, անսփոփ մայրերի մասին, ովքեր կորցրել են իրենց գավակներին: Որոշագի հասկանալի լինի սիրիական ողբերգության ողջ մասսաբը, բավական է համեմատել Մերձավոր Արևելքի երբեմնի բարգավաճող երկրի ֆաղափարների լուսանկարները այսօրվա դաժնիքների հետ: Ավերածություններ եւ փլուզումներ: Կարելի է երկար վիճել այն մասին, թե ո՞վ է մեղավոր: Բայց արդյո՞ք արժե՞ դա անել: Հիմա ավելի կարևոր է դադարեցնել «ինչ անել» հարցին: Եվ դա, ակնհայտ է, հասկանում են բոլոր կողմերը, որոնք ուղղակիորեն կամ միջոնորդավորված ներգրավված են այս հակամարտության մեջ: Բանակցություններին մասնակցելու համաձայնություն են սվել Սիրիայի դաշնային իշխանությունների եւ չափավոր ընդդիմության ներկայացուցիչները, դաժնիքի

վիրակներ Ռուսաստանից, Թուրքիայից, Իրանից, Սաուդյան Արաբիայից եւ Զաբախից: Աստանայի հարթակում հանդիպումներ իրենց աջակցություն են հայտնել ԱՄՆ-ում, Չինաստանում եւ Միավորված Ազգերի Կազմակերպությունում: Նշենք, որ սվյալ դեղինում նախաձեռնությունը գալիս է ոչ Աստանայից: Իհարկե բանակցություններ անցկացնելու օգնությունը, հասկանալի էր դադարեցնելու արժեքները, արժեքները եւ Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի նախագահները Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբայեի հետ հեռախոսազրույցների ընթացքում: Ղազախստանի առաջնորդն ի դասաստան հայտարարել է հարթակ սրամարտելու դադարեցնելու արժեքները եւ նման բանակցություններ վարելու համար բոլոր անհրաժեշտ դադարեցնելու արժեքները: Այժմ հարցը մեկնում է վերոնշյալ դաժնիքների արժեքները գործերի նախարարություններում: Ինչո՞ւ Աստանան: Նման հարց, թերևս, չի էլ ծառայել: Այս ընթացքում, դժվար թե որեւէ մեկին զարմացնի: Ղազախստանը չեզոք է եւ բացարձակապես կողմնակալ չէ, ընդ որում ոչ միայն սիրիական հարցում: Եվ դա լավ կարևոր է հակամարտության բոլոր կողմերի համար: Բացի դրանից, Ղազախստանն արդեն մեկ անգամ չէ, որ հանդես է եկել խաղաղարարի դերում: Պաշտոնական Աստանան նշանակալից դեր խաղաց Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի միջոց հարաբերությունների կարգավորման գործում, խիստ շուտապես իմենաթիռի դադարեցնելու երկու երկրների միջոց հակամարտության ամենասուր օրոշումում: Բացի դրանից, Ղազախստանը նաև դարձել է միջնորդ Իրանի միջուկային ծրագրի հիմնախնդրի կարգավորման գործընթացում եւ բազմիցս հայտարարել է

Դոնբասում իրավիճակը կարգավորելու ուղղված բանակցությունների համար դիվանագիտական հարթակ կազմակերպելու դադարեցնելու մասին: Այս բոլոր գործումները հաշվի առնելով, փորձագետներն ակնկալում են, որ միջսիրիական բանակցությունները Աստանայում ավելի հաջող կանցնեն, քան Ժնևյան ձեռնարկում, որոնք, որոշ ֆաղափարներ գործից են արդեն չհաջողվելու կոտ ձեռնարկումներից, բացահայտում են «ձախողված»:

Անհրաժեշտ է նաև նկատել, որ Աստանան երկու անգամ իր սարածից սրամարտել է բանակցություններ վարելու համար: Այժմ գործում է բոլոր օգնագրի կողմերի կողմից ընդունված փաստաթուղթ սիրիական կարգավորման համար՝ Աստանայի հռչակագիրը:

Հարկ է ընդունել, որ այդ բանակցություններից, չնայած դրանց ամսաթիվը եւ կազմակերպչական դաժնիքը դեռևս համաձայնեցված չեն, արդեն լավ են ստատում՝ արյունահեղության դադարեցնելու Սիրիայի դաժնիքների իշխանությունների եւ սիրիական ընդդիմության այն հասկանալի միջոց, որի հետ իմաստ եւ հնարավորություն կա դադարեցնելու: Եվ նրանց, եւ մյուսների համար Ղազախստանը հեղինակավոր երկիր է, ծանրակշիռ խաղաղ միջազգային թափանցանքներ, այդ իսկ դադարեցնելու հույս կա, որ երկխոսությունը, վերջապես, ավելի վստահելի կդառնա, հետևաբար նաև ավելի կառուցողական:

Ընդամենը, որոշ փորձագետներ կարծում են, որ Աստանայի բանակցությունների ռաուտորը կարող են խաղալ, թեև ավելի օրոշարձային, սակայն, այնուամենայնիվ ոչ վերջնական դեր հակամարտության կարգավորման գործընթացում: «Աստանան կխաղա բացառիկ կարևոր, սակայն, այնուամենայնիվ ոչ վերջնական դեր այդ հակամարտությունում հանգցնելու գործում: Այս առձակասումը ձգձգված բնույթ ունի: Այդ դադարեցնել է բանակցությունները Աստանայում, իհարկե, կունենան մեծ նշանակություն, սակայն հակամարտությունը չի կարգավորվի լուրջ այդ մեկ հանդիպումով: Իմ կարծիքով, անհրաժեշտ է ստեղծել մեծակամ հարթակ: Հասկանալի է, որ այդ հիմնախնդրի համար»,- կարծում է փորձագետ, Ղազախստանի գիտության եւ կրթության նախարարության դեպարտամենտի ղեկավարը:

Դժվար է սրան չհամաձայնել: Չնայած չի բացառվում, որ Աստանայում մոր ձեռնարկով առաջին բանակցությունների հաջողության դեղինում Ղազախստանը կարող է դառնալ հենց այն մեծակամ հարթակը միջսիրիական երկխոսության համար եւ դա այն դեղինում, երբ մնացած ձեռնարկներն իրենց փաստորեն վարկաբեկել են:

Երեւանը՝ համով ճաշատեսակների քաղաք, ըստ National Geographic-ի

Ճանադարհորդելու եւ համեր ճաշատեսակներ վայելելու սիրահարներին ամերիկյան «National Geographic» հեղինակավոր ամսագիրն իր հունվարյան համարում առաջարկի սարքեր մայրցամաքների վեց ֆաղափարների ամուններն է առաջարկում, որոնք զբոսաշրջիկը եւ կարող է հիանալ տեսարժան վայրերով, եւ ընթացիկ եթերիկական համարում ուստեսներ:

Այդ վեց «անսպասելի» (ամսագրի բնորոշումը) ֆաղափարների թվում նշվում է նաև Երեւանը, որը «Նախկինում է, եւ մայրաքաղաքն է փոքր մի երկրի, որի բնական գեղեցկությունը, մեծակայքը եւ բարգավաճող զբոսաշրջությունը ստիպեց մեզ ընդգրկել մեր այս ցուցակում: Երեւանն ունի անթիվանհամար հմայքներ եւ բավականաչափ վայրեր, որոնք կարող են ձեր սամոնսը հաճելիորեն կուտ զառնել, գրում է հոդվածի հեղինակը, անկախ լրագրող, խմբագիր, ինչպես նաև գրքերի, երաժշտության եւ ուստիլի մեծ սիրահար **Նենսի Գադսոնը**:

Մյուս ֆաղափարների թվում նա նշում է Բուրյատեցը (Հունգարիա), որի «խոհանոցը սկսել է սենսացիա առաջացնել», Դեսոյթը (Հյուսիսային Ամերիկա), որն առաջներում հայտնի է եղել ավստրեյական արձակուրդային, Սանտյագոն (Չիլի), իր իսպանական եւ բնիկ հնդկացիական ցեղերի մեծակայքների յուրօրինակ խառնուրդով, Դաբարը (Սենեգալ, Աֆրիկա), որն իր ֆրանսիական, իրանական եւ արեւմտա-աֆրիկյան ուստեսների եզակի համաձայնությամբ եւ Արաբիայի օվկիանոսին մայր իր ավերակ սկսել է զբաղվել զբոսաշրջիկներին, եւ Վելինգթոնը (Նոր Զելանդիա), որ մինչ այժմ սվերված է եղել առավել հայտնի Օֆելինի դադարեցնել: Մեծ հեղինակություն վայելող ամսագրի այս հոդվածը, ինչ խոսքով, դրական ազդեցություն կունենա մեր երկրում զբոսաշրջության զարգացման վրա: **Պատասխան՝ ՏՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՏ**

ԳԵՂԱՍ ՄԿՐՏՉՅԱԼ

Գյումրի

Գյումրու կազմակերպված երիտասարդների մի խումբ վերջերս հետաքրքիր և նախաձեռնողությամբ է հանդես եկել: Խմբի անդամները, համաձայնեցնելով ֆաղափարտաբանի հետ, դաստիարակել են առայժմ միայն հետերկրաբանական «Ամի» թաղամասի Պարոյր Սեւակի անունը կրող փողոցի շինարարական փակցրել են փողոցի անունը ու սկսել բնակելի շինարարական գործունեությունը: Փողոցների, շինարարական գործունեության հետ մեկտեղ նաև մեր գրողների ստեղծագործությունները մարդկանց ներկայացնելու, մեր մեծերին ճանաչելի դարձնելու այս ձեռք կարող է կիրառվել նաև այլ փողոցներում, եթե նախաձեռնությունը ֆաղափարտների հավանությանն ու դրական արձագանքին արժանանա:

կող առնվազն մեկ (եւ ճաշակով ու օրինակելի) ցուցանակ, որտեղ ձիոս է գրված: Այն ժամանակ տեղյակ եւ ուշադիր են եղել, իսկ հիմա նման բաների ո՞վ է ուզում դարձնում...

Ի դեպ՝ ցուցանակների ձեւի, ինչպես նաև ֆանտազիայի մասին: Կարծում եմ արժեք, որ բնակավայրի արտաքին տեսքին բավական ուշադրություն նվիրող ֆաղափարտներ կա իրականում: Այսօր մեծ խնդիր է սկսել մեծել նաև փողոցների անուններով արձագանք տարածելու արժեքը: Փողոցների անունները կողմից փակցված արտաքին ու անուն գույնի ցուցանակների փոխարինման, դրանց միասնականացման եւ ամենուրեք մեկ ընդունելի տեսքի բավարար ֆանտազիայով ու ձիոս գրված ցուցանակներ ունենալու մասին: Զարգացում կան նաև փողոցներ, որտեղով անցնող չինացող, փնտրող մարդը ճիշտ միջավայրում գա, որ դարձի, թե դա ո՞ր փողոցն է:

Փողոցների ցուցանակները դեռ էլ լինեն նաև առնվազն երկլեզվյան: Իհարկե՝ հայերենի դասարարի արձագանքությամբ: Իսկ թե մյուսը ինչպես, որը լինի՝ սա արդեն

ներին», հաստատություններին օտարալեզու անուններ կողմնելու մտայնությունը որոշեց մոռա, որոշեց վարակ մայրաքաղաքից վաղուց ոչ միայն թափանցել է նաև Գյումրի, այլև գոնե մեզ համար անհասկանալի կերպով սարածում գտել: Այստեղ հայաստան կերտել մեծաթիվ այդդիպի անուններից մի ցար, բայց դրանք գրեթե բոլորը իրականում հենց անգլիաստ են, ռուսերեններն էլ՝ ռուսաստան: Ահա. Ֆուկ հաուս (սրահան է), Բեյսիկ հաուս, առաջին բառը հայաստան է երկրորդը լատինաստ՝ Յադի հաուս, Զ մոբայլ սեմբ, Ունո շուգ, Ջեյկա-արս շուգ, Ալա շուգ ֆոր մեն, Պաուլ շուգ, Էսկյուլիվ բուսիկ, Կրիսալ գելարի, Սոթրս գոն, Նորմա-ֆարս Լիլ, Ջեյկել, Ռեմո օմիսի... Էլ ո՞րն ասեմ, էլ ո՞րը: Սա Հայաստան է, սա Գյումրի է... Այս օտար անունների կողմն էլ առանձին տեղեր հայերեն ինչ-որ բան էլ կա, անդաման երկրորդ, երրորդ լայնում է:

Եթե ոմանք անգամ կարծում են, թե սրանով ինչ-որ չափով նաև կզբաղվեն կամ կզարմացնեն հազվա-

Ոչ թե Պարոյր Սեւակ, Խրիսյան Տայրիկ, այլ Պարոյր Սեւակի՛, Խրիսյան Տայրիկի՛ փողոց

Բայց այդ ցուցանակներում, ցավոք, թույլ է սրվել մի սարածված սխալ: Դրանց վրա գրված է «Պարոյր Սեւակ փողոց», մինչդեռ դեռ չի լինել «Պարոյր Սեւակի...» ձեւով: Պատճառները, հասկացում, վերաբերում ցույց տալով: Այսինքն՝ Պարոյր Սեւակի անվան, նրա անունը կրող:

Անվանման ու գրության նշանակությունը կարգի սխալը, որը, ինչպես հետո դարձեցինք, առկա է ֆաղափարտում: Ես այլ փողոցների ցուցանակներում եւ այս երիտասարդներից չի սկսվել, թերեւս եկել է ժամանակին Տերմինաբանական կոմիտեի համադասարանի որոշման դեմ հանդիմանում, սխալ ըմբռնումից: Ըստ սահմանյակների առաջ կայացված այդ որոշման առաջին կետի, հայկական ազգանուններով կոչված փողոցների դեպքում անվանվելն ու գրվելն ազգանվան ուղիղ եւ ոչ սեռական հոլովաձեւով: Ինչպես ցույց են տալիս նաև սկսված որոշման մեջ բերված օրինակները (Աբովյան, Նալբանդյան, Շահումյան փողոց եւ այլն), սկսված դեպքում է միայն յան-ով ազգանունով ազգանուններով կոչվող փողոցներին, ֆանի որ յան-ի մեջ արդեն իսկ կա, թեկուզ այժմ մթազանած, սեռական հոլովակալան իմաստ: Ավանդաբան է, որ մյուս գրեթե բոլոր դեպքերում, բացի, ասեմք, ածականակերտ -ական, -ային ու նման վերջավորություններով անվանումներից, դեռ է անվանել ու գրել սեռական հոլովաձեւով: Այն է՝ Պարոյր Սեւակի փողոց, Տրդատ ճարտարապետի, Խրիսյան Տայրիկի, Անանիա Շիրակացու, Տիգրան Մեծի, Սայաթ-Նովայի փողոց ու դրոշմա եւ այլն: Գյումրու այս անուններով բոլոր փողոցների ցուցանակներին, բացի երեւի Տիգրան Մեծի դրոշմայից, սովորաբար գրված է սխալ, այսինքն անվան ուղիղ ձեւով: Հասկանալի է, որ այդ փողոցներից ածան մեկում այնուամենայնիվ կարելի է գտնել հիմնականում հինգ, խորհրդային օրհանից ե-

նմանակալան հարց է: Ինչու չէ՛ նաև հանրային ֆնանսման:

«Fish house», թե՛ ազգային արժանապատիվություն

Գյումրու մարզային հեռուստատեսություններից մեկի տեղում վերջին օրերում հայերեն ու ռուսերեն ակտիվ գովազդվում է «Ֆիշ հաուս» օտարալեզու-օտարաբան անունով երկու խանութ, որոնցից մեկը ֆաղափարտ է գտնվում, մյուսը՝ մեծապատասխան: Այդ ոմանց համար գուցե մոզական բառակապակցությունը անգլերեն չինացող «հասարակ» գյումրեցուն ու խոսքայնացուն ուրեւի բան չի ասում, մինչդեռ խոսքն ընդամենը սովորական ձկան խանութի մասին է: Բառացի թարգմանած՝ ձկան տուն: Բայց ինչու հենց այդպիսի էլ չեն անվանել ու գրել՝ խանութներին իրենք կիմանան: Երեւի ձուկ, ձկներ, ձկնեղեն, ձկնաճարձ, ձկան սեսականի, նույն այդ ձկան տուն, ձկան խանութ եւ հայերեն նման այլ դարձ ու մեկին հասկացությունները նրանց չեն բավարարել, այլ ուզեցել են դնել նոր, «թարմ», էֆեկտիվ (հասուն հենց այս բառն էմ գործածում) անուն: Բայց ինչ կլինի, եթե այդպես հնչեղ լինելու համար դնելին թեկուզ «Ոսկե ձկնիկ»: Հայաստանում՝ հայերեն: Դրա կողմն էլ թող արդեն ինչ օտար թարգմանություն ուզում էին՝ գրելն «Ֆիշ հաուս» էլ, ուրիշ հազար ու մի բան էլ:

Բայց դարձվում է՝ այս «հաուս»-ասիրությունը, «սեմբ»-ասիրությունը եւ ընդհանրապես մեր ազգային ու ժողովրդական լեզվի հազարի խանութներին, սարքեր տեսակ «օբյեկտ-

դեմ Գյումրի եկող սակավ թվով օտարերկրացիներին, անուշուշ սխալվում են: Նրանք այստեղ գալիս են ոչ թե այն գտնելու, ինչը իրենք ունեն, այլ այն, ինչը մերն է, մեր ուրույնը: Դրանով մենք կլինենք հետաքրքիր: Իսկ անդամագիծ կաղկոջին ո՞վ կհարգի: Ուրեմն գուցե ժամանակն է նաև մտածելու ազգային արժանապատիվության, մեր արժեքները գնահատելու մասին:

Այս ամենից զատ ի վերջո նաև օրենք կա, որին դարձվում են ենթարկվել բոլորը: Հայաստանի սարածում բոլոր ցուցանակները նախ եւ առաջին հերթին, ընդգծված դեպքում է լինել երկրի դեպքում լեզվով, միայն որից հետո կարող է լինել նաև օտար լեզվով:

Ո՞ր դեպքում կառուցվող դեպքում է վերահսկի ու ինչու չի վերահսկում այս դեպքում ամենուրեք եւ անվերապահ կասարումը:

Մեկը լավով աչքի ընկավ...

Բավական զատ է խոսվել եւ դեռ կխոսվի ֆաղափարտ սրանցորտում հաճախ բարձր հնչող անձառակ երաժշտության ու կլկլոցների, որոշ կարողների ծխելու, նրանց ոչ խնամված տեսիլ ու կոմսության մասին: Սակայն այն, ինչ մի անգամ լսեցինք Գյումրու ներքաղաքային առաջին տրոլուսայնայիններից մեկը նսած լինելով, մեզ համար իրոք չեստնված ու չլսված էր: Ավստրալի սրահում հանդարտ հնչում էր... Արան Խաչատրյանի երաժշտությունը: Հետո նաև երգ հնչեց, բայց կարծախալ՝ նոր արվեստով, դրոշմախոսով հեղինակավոր երգի կասարմամբ, դեպքում ճանաչված մվազախմբի արհեստավար մվազակցությամբ: Մեր կանգամ անցել էր, բայց դեռ ի՞նչ էլինք ուզում...

Ի՞նչու չի բարեկարգ, ֆաղափարտ վարողին նաև շնորհակալություն ասացինք: Զիչ հանդիմող լավը ինչպիսի քաղաքացու, որ մարդն ինքն էլ իմանա:

Հայերեն չգիտե՞ս, ուրեմն դասգամավոր չես դառնա

ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարար Լեւոն Սևրսյանը հրաման է ստորագրել «Որոշման Ազգային ժողովի դասգամավորի թեկնածու առաջադրվող ֆաղափարտ՝ հայերենին սիրադեմություն հանգամանքը հավաստող ավարական փաստաթղթի բացակայության դեպքում հայերենին սիրադեմություն հանգամանքի ստուգման կարգը հաստատելու մասին»: Հրամանի համար հիմք է հանդիսացել ՀՀ ընտրական օրենսգրքի 80-րդ հոդվածի 3-րդ մասը, որտեղ Աժ դասգամավոր ընտրվելու համար, ի թիվս այլ չափանիշների, սահմանվել է նաև հայերենին սիրադեմություն դառնալը: Հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է. «Հայերենին սիրադեմություն հանգամանքը հավաստվում է ուսումնական հաստատություններում հայերենով կրթություն ստացած կամ կրթական ծրագրերով նախատեսված հայոց լեզու առարկայի ուսումնառությունն ավարտած եւ ամփոփիչ ատեստատում անցած լինելու վերաբերյալ ուսումնական հաստատությունների կողմից սրված ավարական փաստաթղթով (վկայական, ատեստատ, դիպլոմ): Հայերենին սիրադեմություն հանգամանքը հավաստող ավարական փաստաթղթի բացակայության դեպքում հայերենին սիրադեմություն հանգամանքը ստուգվում է Հայաստանի Հանրապետության կրթության եւ գիտության նախարարության սահմանած կարգով, որը դեռ է նախատեսված հայերենին սիրադեմություն հանգամանքի ստուգման ողջամիտ, օբյեկտիվ չափորոշիչներ, ինչպես նաև գործընթացի վերահսկողության ընթացակարգեր: Ստուգման արդյունքները եռօրյա ժամկետում կարող են բողոքարկվել դասարան»:

Համաձայն հաստատված կարգի՝ Ազգային ժողովի դասգամավորի թեկնածու առաջադրվող ֆաղափարտ՝ հայերենին սիրադեմություն հանգամանքի ստուգման իրականացվում է թեստավորման միջոցով, որի արդյունքում սրվում է համադասարանային տեղեկանք: Ըստ կարգի՝ տեղեկանք ստանալու համար ֆաղափարտ դեմ է դիմի ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարություն:

Զե՛ որ դասգամավորի թեկնածուների հայերենի իմացությունը ստուգվելու է, լավ է, որ անբավարար ստացած դասգամավորի թեկնածուները կարող են բողոքարկել դասարան, նորմալ է, հետաքրքիր է այն է, թե դասգամավորի շատ թեկնածուներ ինչպիսիս են ֆարգարավ անցկացնելու, երբ ընտրություններից առաջ փաստորեն զբաղված են լինելու հայոց լեզու դասարանում, կամ դրա իմացության տեղեկանք հայթայթելով:

Արբեջանը ռուսներից նոր գեներ կգնի.

«դաժնանողական»

Դավոտում գտնվող Արբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիևը -ի թղթակցին ասել է, որ իր երկիրը Ռուսաստանի հետ բանակցություններ է վարում նոր գեներ մասնակարման վերաբերյալ: Ալիևն ընդգծել է, որ այն կլինի դաժնանողական եւ Ուրբեջանը շատագուցակ է դաժնանողական նորագույն համակարգերի ձեռքբերմամբ:

Ալիևն շեշտել է, որ ռուս-արբեջանական ռազմական առեւտուրը մշակական գործընթաց է եւ որ այս դաժնանողական առկա է 5 մլրդ դոլարի ստորագրված դաժնանագրեր, որոնց մեծ մասն արդեն իսկ կասարված է:

Բելառուսն է խանգարել.

ՀՀ ԱԳԵ

Փոխարտգործնախարար Շավարս Զոչարյանը, դասարաններով լրագրողների հարցին, թե ինչու է դաժնանակարման այն հանգամանքը, որ ՀԱՊԿ-ում այդպիսի հայաստանցի գլխավոր ֆարսուղար չեւանակվեց, մինչդեռ նախկին գլխավոր ֆարսուղար Նիկոլայ Բորոյուսովն վայր դրեց իր լրագրողությունները եւ նրա փոխարեն նշանակվեց ժամանակավոր դաժնանակարար, նշել է, որ ՀԱՊԿ-ի հաջորդ զազաթաժողովը դեռ է հասկացում մեզին այս հարցում: Զոչարյանը հիշեցրել է, որ ՀԱՊԿ-ում գլխավոր ֆարսուղարը նշանակվում է ռոսացիոն կարգով, որ հերթը Հայաստանին է եւ շեշտել է, որ կազմարեղծության գլխավոր ֆարսուղարի դաժնանը Հայաստանին չհանձնվեց, ֆանի որ նախորդ զազաթաժողովին չէր մասնակցում Բելառուսի նախագահը: «Հենց Սիմսկին էլ փաստորեն խոչընդոտեց, որ Հայաստանի ներկայացուցիչը դառնա գլխավոր ֆարսուղար, ասել է ՀՀ փոխարտգործնախարարը՝ ընդգծելով, -Ոչ թե Ղազախստանը, այլ Բելառուսը»:

Հիշեցնենք, որ Բելառուսի նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոն վերջերս իր լավ ընկեր Իլհամ Ալիևի հորդորով ձեռքակալեց Բելառուսում գտնվող Բարայելի եւ Ռուսաստանի ֆաղափարտ բողոք Լադիսլոն: Արբեջանի նախագահը ցանկանում է, որ Լադիսլոն հանձնեն Բաբկին, ֆանի որ բողոքը Արբեջանում մեղադրվում է՝ «առանց Բաբկի իմացության եւ թույլտվության Լեւոնյանի Ղարաբաղ այցելելու մեջ»:

«Պարտադեմ» ՀՈՒՄԻՆԱԼ ՄԵԾՅԱԼԸ

Անկարայում օրերս անցկացվեց թուրք դեսպանների թվով յոթերորդ ամենամյա խորհրդակցությունը, որտեղ նախագահում էր արտգործնախարար Մելվոյ Զավուչուլուն: Խորհրդակցությունը հանրության ուժադրության կենտրոնում էր երկրի արտաքին քաղաքականության համար դրա կարևորության, ինչպես նաև այն դասառնակում, որ անցկացվում էր «Նոր Թուրքիա» կայունությունը եւ արտաքին քաղաքականության փոփոխություններ» նշանակումով:

«Նոր Թուրքիա» հասկացությունը ի հայտ է եկել Արդարության եւ զարգացման կուսակցության (ԱԶԿ) իշխանության գլուխ անցնելուց հետո եւ կառավարվում է 1923 թ. Աթաթուրքի ստեղծած գաղափարական-հաղափարական համակարգի փոփոխման հետ: Առաջին փուլում գլխավոր գաղափարախոսի դերում հանդես էր գալիս ակադեմիական Երջանակների ներկայացուցիչ,

թյունների խզումը, հակազիհադիսական կոալիցիայի ներսում Թուրքիայի դիրքորոշման հարկադիր փոփոխումը, Սիրիայում նախագահ Բաբար Ասադի իշխանության հավանական դադարումը, Իրաքի եւ Սիրիայի ճգնաժամի սեղանադրությունը սեփական սարածք, ԱՄՆ-ի կողմից սիրիացի ֆրոնտի բացահայտ դաժնամարտությունը եւ, վերջապես, Սիրիայի հակամարտության կարգավորմանն ուղղված անընտանանկ դաժնամարտությունը եւ Իրանի հետ: Խորհրդակցության ժամանակ **Զավուչուլուն** հայտարարեց, որ նման դրամաններում «Թուրքիան դարձավոր է վարել ակտիվ արտաքին քաղաքականություն, հաշվի առնելով հարեան երկրներում տեղի ունեցող իրադարձությունները»:

Եթե անցյալում դեսպանների ամենամյա հանդիպման ընթացքում թուրք դեսպանները խոսում էին Անկարայի «անուշահամ» դերի

հայտնի չէ՝ կոալիցիայի՞ արդյոք ռուս-թուրք-իրանական դաժնամարտության միջնորդ է ժնել, որտեղ նախատեսված է փետրվարի 8-ին անցկացնել միջսիրիական բանակցությունների հաջորդ փուլը: «Ռեզոլուցիոն» գործակալությունը նշում է, որ ձեռնարկներն ամեն ինչ կարծես թե կարգին է, քանի որ Սիրիայի հարցում Մոսկվայի, Թեհրանի եւ Անկարայի ջանքերը հավանության են արժանացել ՄԱԿ-ի Ան հասուկ բանաձեռնում: Սակայն ամենից սպասում են Թրամփի դաժնամարտությանը:

Ֆրանսիական Le Figaro թերթի սլավոններով, ներկայումս Ռուսաստանը, Թուրքիան եւ Իրանը դժնական բանակցություններ են վարում: Թերթի բնորոշմամբ, այդ «եռյակում» Թուրքիան միակ երկիրն է, որը «մարտավարական Երջանակը կասարեց ԻՊ-ին աջակցելուց դեռ թեմի բեռնակրան դիրքորոշում, դադարեց Բաբար Ասադի

Կիպրոսը կվերամիավորվի՞ արդյոք

Ժնեյան բանակցությունների ձախողման դասառնակները

Ժնեյում Կիպրոսի նվիրված միջազգային կոնֆերանսն ավարտվեց անարդյունք, չնայած 43 տարում առաջին անգամ դրան անցկացվում էին դասական ձեռնարկներ: մասնակցում էին Կիպրոսի նախագահ Նիկոս Անասասիադիսը, այսպես կոչված «Յուսիսային Կիպրոսի Թուրքական Հանրապետության» ղեկավար Մուսաֆա Ալինչին, երաժիշակուհիներ Մեծ Բրիտանիայի, Հունաստանի եւ Թուրքիայի արտգործնախարարները:

Թուրքիայի 1974 թ. ներխուժումից ի վեր Կիպրոսը բաժանված է: Կղզու սարածի 37 տոկոսն օկուպացված է: Այնտեղ 1983 թ. հռչակվեց «Յուսիսային Կիպրոսի Թուրքական Հանրապետություն», որը ճանաչվեց միայն Անկարայի կողմից: Հունաստանի Կիպրոսի Հանրապետությունը 2004 թ. դարձավ Եվրամիության անդամ: Դրանով վերջ դրվեց «Էնոսիսի» (կղզին Հունաստանին միացնելու) հետ կառված խոսակցություններին: Միացման դեմում Թուրքիան Յուսիսային Կիպրոսը կհայտարարե սեփական սարածք: Չնայած միջամայնաբան երկխոսության փորձերին, Կիպրոսը 2005 թվականից Երջանակում է ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցության բանակցությունները:

2014 թ. փետրվարին ի հայտ եկավ հայտարարության նախագիծ երկզոնի ու երկհամայնքի, հաղափարական իրավահավասար դաժնամարտության փուլային կառուցման վերաբերյալ: Կիպրոսը որդես ԵՄ անդամ դեռ է լինել միջազգային իրավունքի սուբյեկտ եւ ինֆորմացիոն՝ որդես ՄԱԿ-ի անդամ երկիր: Անկարայում որոշակի ուժեր կիպրոսյան «խաղափար» ուղղում էին օգտագործել ԵՄ-ին անդամակցելու, ինչպես նաև Թուրքիայի ժողովրդավարացման

հետագա գործընթացը կանխորոշելու նպատակով: Ավստրիական Die Presse թերթը նշում է, որ հետագայում Երջանակը կվերամիավորվի Կիպրոսի ղեկավար Ալինչիի եւ Կիպրոսի Հանրապետության նախագահ Անասասիադիսի անձնական լավ հարաբերությունների եւ համախոհության վրա: Երկուսն էլ ունենին ընդհանուր սենսական Երջանակը, մանավանդ՝ մի քանի տարի առաջ Կիպրոսի ավերի մոտ գազի հանքավայրերի հայտնաբերումից հետո:

Ժնեյում միջազգային կոնֆերանսի բացման դասիկն Բրյուսելը հասկացրեց, որ ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցության բանակցությունները երկար ժամանակով հետաձգվում են, իսկ նախագահ Երջանակը երբեմնի առաջադեմ բարեփոխիչից վերածվել է միահեծան ղեկավարի: Ուստի Անկարան կորցրեց կիպրոսյան ուղղությամբ գործելու Երջանակը: Բացի դրանից, կիպրոսի հույները դաժնամարտում են կասարել երկու դրաման. ա) Մեծ Բրիտանիան, Հունաստանը եւ Թուրքիան հրաժարվում են Կիպրոսի անվտանգության երաժիշակուհի դերից, բ) Անկարան Հ.Ս. Կիպրոսից հետ է կանչում իր զինվորներին (մոտ 35 հազար): Ինչ վերաբերում է կղզու հաղափարական կառուցվածքին, կիպրոսի հույները դասառնակ են համաձայնել ռոսացիոն համակարգին, երբ նախագահի դաժնամարտը հերթով զբաղեցնում են թուրքական եւ հունական ծագումով կիպրոսցիներ: Երկրորդ տեղում սեփականության ֆինանսական փոխհասուցման, ինչպես նաև փախսականների վերադարձի հարցերի լուծումն է:

ԵՄ-ին զիջելով Թուրքիան չի ստանում ոչինչ, բացի, թերեւս, իր միջազգային նկարագրի որոշ բարելավումից: Բայց գլխավոր խնդիրն այն է, որ Անկարան Հ.Ս. Կիպրոսը համարում է «սեփական սարածք», իսկ դրա ԵՄ իրավադասության սակ անցնելը՝ դեռ թուրքական փուլունանն ուղղված գործողության առաջին տար: Պատահական չէ ժնեյի կոնֆերանսից հետո Թուրքիայի արտգործնախարար Մելվոյ Զավուչուլունի արած այն հայտարարությունը, թե նախ անհրաժեշտ է ամրագրել «իրադարձությունների հնարավոր բոլոր, նույնիսկ առավել բացասական սարքերակներ»: Անուշահամ, նա նկատի ունի Արեւելյան Միջերկրածովյի եւ Մերձավոր Արեւելի ներկա իրադրությունը: Թուրքիան ուզում է դաժնամարտը երաժիշակուհի կարգավիճակը, ինչպես նաև Հ.Ս. Կիպրոսում թողնել թուրքական զորքը, դրանով իսկ կասկածի սակ առնելով «միավորված Կիպրոսի» անցումը ԵՄ իրավադասության սակ:

Կիպրոսում տեղաբաշխված զորքերի թվաքանակի եւ սպառազինության վերաբերյալ փորձագետների կազմելի գեկույցի հիման վրա հունվարի 23-ին ժնեյան նախկին ձեռնարկով տեղի կունենա եւ մեկ հանդիպում, հաղորդում է «Ռեզոլուցիոն» գործակալությունը: Հունական կողմը երաժիշակուհի սերունդների համակարգը համարում է ժամանակավրեպ երեսույթ եւ դրա փոխարեն առաջարկում է Կիպրոսի, Հունաստանի եւ Թուրքիայի բարեկամության ու համագործակցության դրամանագիր: Իր հերթին Երջանակը հայտարարել է, թե կղզու վերամիավորման վերաբերյալ ՄԱԿ-ի նախկին գլխավոր փորձարար Կոֆի Անանի ներկայացրած ծրագիրը «այլեւ ուժի մեջ չէ», եւ այժմ «բանակցությունների մոտ էլ է բացված»: Այլ կերպ ասած, ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցության բանակցությունների կասեցումը ազատ է արձակել Անկարայի ձեռքերը, որն անցել է հաղափարական հակահարձակման: Իսկ դա կասկածի սակ է առնում Կիպրոսի խնդրի կարճաժամկետ եւ նույնիսկ միջնաժամկետ լուծման հետանկարները:

Պ. Բ.

«Նոր Թուրքիա» եւ «ուրիշ Թուրքիա» հասկացությունների մասին

Ասասիայի հանդիպմանն ընդհանուր

Նախկին արտգործնախարար եւ արտաքին քաղաքականության նախագահ Ահմեդ Դավուչուլուն: Թուրքական «Ենի Շաֆաթ» օրաթերթը գրել է. «Նոր Թուրքիան կարգախոս կան հաղափարական ֆայլ չէ. դա երկրի նոր վերակառուցման նախագիծ է 100-ամյա «ընդմիջումից» հետո»: Արեւմուտքի փորձագետների գնահատմամբ, Դավուչուլուն անկեղծորեն հավաքում էր Մերձավոր Արեւելում «ազգայնականության դարաժողովի» վախճանին եւ կարծում էր, թե սարածաբաժանում ազգայնականության կողմնակիցների սերնդին կփոխարինի կրոնական-դաժնամարտական առաջնորդների սերունդը, որը կհետեւի առաջարկվող «թուրքական մոդելին»:

Դա կառված էր Թուրքիայի արտաքին քաղաքականության լուրջ փոփոխությունների հետ, որը սկսեց ղեկավարել նեոօսմանիզմի ուսմունքով եւ ձգտում էր իր ազդեցությունը սարածել գրեթե նախկին Օսմանյան կայսրության սահմաններում: Դա իրոք տեղի ունեցավ, երբ Անկարան մասնակից դարձավ «Արաբական գարնանը», սկսել խրվել Սիրիայի հակամարտության մեջ, բայց ընդսմին չկարողացավ հարձակվել աշխարհափառական նոր իրողություններին, բացահայտել իր գլխավոր դաժնակից ամերիկացիների հաղափարական իրական նպատակները: Այս ամենի արդյունքում Թուրքիան բաց թողեց երեք ցավոտ հարված. ֆրոնտը աշխուժացան, Ռուսաստանը վերադարձավ սարածաբաժան, Իրանն ազատվեց դաժնամիջոցներից եւ հավակնում է սարածաբաժանում մեծացնել իր աշխարհափառական դերը, հաշվի առնելով սիրիական եւ իրաքյան գործոնները:

Պարզ դարձավ, որ Անկարան դեռ է հրաժարվի Դավուչուլունի «ժառանգությունից» եւ խաղա նոր կանոններով: Ուստի թուրք դեսպանների խորհրդակցության կառուցվածքում ավելի ճիշտ կլինեց օգտագործել «Ուրիշ Թուրքիա» հասկացությունը: Ռուսաստանի հայտնի դասառնակ **Սասնիսլավ Տարասովը** այս փոփոխությունը դասառնակում է մի Երջանակի տեղի փոփոխությունը: Դրանք են Եվրամիության հետ Անկարայի բանակցու-

մասին, աղա այժմ նրանց հայտարարություններում ի հայտ է եկել ուրիշ տոնայնություն: Այսպես, նախագահ Երջանակը հույս է հայտնել, որ «2017 թվականին Թուրքիայի, Ռուսաստանի եւ Իրանի համատեղ ջանքերով կհաջողվի հաղափարական միջոցներով հարթել Սիրիայի ճգնաժամը»: Ինչ վերաբերում է ԱՄՆ-ին, Երջանակը նշելով երկկողմ հարաբերությունների «Երջանակը ժամանակահատվածում» լինելը, հայտարարել է. «Մենք ուզում ենք ԱՄՆ-ին տեսնել մեր կողմից»: Իսկ Զավուչուլուն հավաստեցրել է, թե «Թրամփը չի կրկնի Օբամայի վարչակազմի սխալները», նկատի ունենալով առաջին հերթին ֆրակսան հարցը:

Նույն խորհրդակցությունում Թուրքիայի դաժնամարտության նախարար **Տիլիք Իսիլթը** մանրամասնել է, որ «Թուրքիայի եւ Ռուսաստանի մերձեցումը չի նշանակում ՆԱՏՕ-ի հետ Անկարայի կառուցվածքի փոփոխում», իսկ «երբ ՆԱՏՕ-ն ի վիճակի չէ աջակցելու Սիրիայում ԻՊ-ի դեմ Թուրքիայի դաժնամարտին, մենք կարող ենք ֆինանսավորել եւ դաժնամարտի դաժնակիցները»: Ըստ որում, նա սիրիացի ֆրոնտի խմբավորումները դասել է ահաբեկչական կազմակերպությունների Երջանակին:

Այսպիսով, Անկարան որոշակի դրամաններ է ներկայացնում ԱՄՆ նոր վարչակազմին, զսնելով, որ Թուրքիան ներկայումս «մարտնչում է հանուն դեռ թուրքական գոյատևման»: Դժվար է ասել՝ Դոնալդ Թրամփը կընդունի՞ արդյոք այդ դրամանները: Հայտնի է միայն, որ նրա ներկայացուցիչները մտադիր են աշխուժացնել համագործակցությունն Անկարայի հետ:

Պարզ չէ, թե դա ինչպես կհամատեղվի Սիրիայի հակամարտության կարգավորմանն ուղղված Թուրքիա-Ռուսաստան-Իրան դաժնամարտին: Սիրիայի նվիրված հանդիպումը նախատեսված է անցկացնել հունվարի 23-ին Ասասիայում: Անկարան արդեն հասկացրել է, որ այդ հանդիպման արդյունքը դեռ է դաժնակից հրադարձի առնչվող փաստաթղթի համաձայնեցումը՝ ժնեյում հաղափարական գործընթացի ձեռնարկմանը զուգահեռ: Սակայն

դաժնամարտությունը համարել խաղաղ գործընթացի անհրաժեշտ նախադրյալն է: Թերթը, սակայն, չի բացառում բարդությունների ծագումը աղաքայում, եթե Վաշինգտոնը սկսի «հասկացնել առանձնացնել Թուրքիային, նրան հակադրելով Իրանին»: Մեկ ուրիշ, բայց ավելի դժվար սարքերակ է Իրանի հետ գործընկերային եւ Թուրքիայի հետ բարեկամական կառուցված միաժամանակյա դաժնամարտումը:

Թեև օտարները խոսում են Սիրիայի սարածաբաժանի ամբողջականության եւ ներկայիս սահմանների դաժնամարտում սկզբունքի մասին, ոչ ոք չի կարող սիրիացիներին արգելել ինֆուրույնաբար լուծելու երկրի աղաքա վարչական ու ֆուրհական կառուցվածքի խնդիրները: Սիրիայի հյուսիսում ֆրակսան ինֆուրույնության ստեղծումը կանխելու նպատակով Անկարան թերեւս կդաժնակից այնտեղ բուժերալին գոտու հաստատում, ինչին Մոսկվան եւ Թեհրանը կարող են չհամաձայնել: Կան նաև սիրիական չափավոր ընդդիմությանը ենթակա սարածների հետ կառված հարցեր: Ռուսաստանից հայտնի արեւելագետ **Վիսալի Նուունկինը** «Ռեզոլուցիոն» գործակալության կայքում գրում է Սիրիայի ֆրոնտի հարցում առկա ռուս-թուրքական սարածաբաժանությունների մասին: Թուրքիան ահաբեկչական կազմակերպություններ է համարում թե՛ «ժողովրդական դաժնակից» կուսակցությունը եւ թե՛ ֆրոնտի ինֆուրույնությանը եւ թե՛ ֆրոնտի ինֆուրույնությանը: Նման դրամաններում Մոսկվայի եւ Վաշինգտոնի հետ միաժամանակ ընդհանուր լեզու զսնելու Անկարայի փորձերը հասկանալի են, թեև հնարավոր համաձայնությունների դարձմանը կասկածելի են:

Եթե Ասասիայի հանդիպումը կայանա եւ ժնեյում բանակցությունները վերսկսվեն, աղա դա կլինի «եռյակի» ձեռքերում դաժնակիցների հարցում: Սիրիայի ճգնաժամի կարգավորման գործում: Սակայն Երջանակը կախված կլինի նաև Վաշինգտոնի մերձավորաբարեկամ դիրքորոշումից: Կան սարքեր սցենարներ: Սիրիայի դաժնամարտը դեռ չի ավարտվել:

Պատասխանող Պ. ԲեՇՇՅԱՆԸ

